

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΣΤΕ 2012

Περιεχόμενα

- - ΣΤΕ ΟΛ. 2499/2012 [Ανάπτυξη ΑΣΠΗΕ εντός αναδασωτέων εκτάσεων]

- ΣΤΕ ΟΛ. 1971/2012 [Υπολογισμός στον Σ.Δ. των "τακτοποιούμενων" ημιüπαίθριων χώρων]

ΣΤΕ ΟΛ. 2499/2012

[Ανάπτυξη ΑΣΠΗΕ εντός αναδασωτέων εκτάσεων]

Πρόεδρος: Κ. Μενουδάκος

Εισηγητής: *Αικ. Σακελλαροπούλου*

Δικηγόροι: *Μ. Χαϊνταρλής, Δημ. Αναστασόπουλος, Γλ. Σιούτη, Εμ. Βελεγράκης, Δημ. Μέλισσας*

Δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ο συνταγματικός νομοθέτης είχε τη βούληση να απαγορεύσει τη χρησιμοποίηση αναδασωτέων εκτάσεων ακόμη και για σκοπούς ιδιαίτερης σημασίας για το δημόσιο συμφέρον που δεν μπορούν να καλυφθούν με άλλο τρόπο. Κατά την έννοια της συνταγματικής διάταξης για την αναδάσωση, αν και θεσπίζεται αυστηρό καθεστώς προστασίας για τις αναδασωτέες εκτάσεις, δεν αποκλείεται η θέσπιση ρύθμισης, με την οποία παρέχεται η δυνατότητα, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να εγκριθεί επέμβαση σε έκταση που έχει κηρυχθεί αναδασωτέα, ακόμη και πριν ανακτήσει τη δασική μορφή της. Και τούτο, προκειμένου να εκτελεστεί έργο, το οποίο αποβλέπει στην εξυπηρέτηση ανάγκης με ιδιαίτερη

κοινωνική, εθνική ή οικονομική σημασία, εφόσον η εκτέλεση του υπόψη έργου στην έκταση αυτή είναι απολύτως αναγκαία και επιτακτική, στο μέτρο που η παρέλευση του απαιτούμενου για την πραγματοποίηση της αναδάσωσης χρονικού διαστήματος, θα είχε ως συνέπεια τη ματαίωση του επιδιωκόμενου δημόσιου σκοπού.

Άλλωστε, ο εκτελεστικός του Συντάγματος ν. 998/1979, διέκρινε τα σημαντικά, κατά τις αντιλήψεις της εποχής εκείνης, έργα υποδομής, δηλαδή τα στρατιωτικά έργα, για τα οποία αναγνώρισε τη δυνατότητα να εκτελούνται και σε αναδασωτές εκτάσεις. Την ίδια δυνατότητα αναγνώρισε μεταγενέστερα ο νομοθέτης και για την εκτέλεση σημαντικών δημοσίων έργων και έργων υποδομής, μεταξύ των οποίων οι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. και τα συνοδά έργα, για τα οποία εκδίδεται σχετική έγκριση επέμβασης.

Ενόψει, πάντως, του εξαιρετικού χαρακτήρα της επέμβασης στις περιπτώσεις αυτές, η σχετική εγκριτική απόφαση πρέπει να αιτιολογείται ειδικώς, με κριτήρια αναφερόμενα τόσο στην ιδιαίτερη σημασία του έργου, ασυνδέτως προς την επιδίωξη αποδοτικότερης για το φορέα οικονομικής εκμετάλλευσης, όσο και στην αναγκαιότητα εκτέλεσής του στην αναδασωτέα έκταση πριν από την πραγματοποίηση της αναδάσωσης, με γνώμονα αφενός την ανάγκη προστασίας του δασικού οικοσυστήματος και αφετέρου την εξυπηρέτηση του δημόσιου σκοπού στον οποίο αποβλέπει το έργο.

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή, όπως συμπληρώθηκε με το από 5.2.2010 δικόγραφο προσθέτων λόγων, ζητείται η ακύρωση: α) της υπ' αριθμ. 56807/5437/10.7.2009 (ορθή επανάληψη από 15.7.2009) αποφάσεως του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, με την οποία εγκρίθηκαν περιβαλλοντικοί όροι για την εγκατάσταση και λειτουργία αιολικού σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, ισχύος 36 MW, από την εταιρεία «Α. Ε. Α.Ε.», στη θέση «Μελίσσι», στην περιφέρεια του Δήμου Θίσβης Ν. Βοιωτίας, και β) της υπ'

αριθμ. 64016/5681/22.7.2009 αποφάσεως του ιδίου Γενικού Γραμματέα περί χορηγήσεως στην ως άνω εταιρεία άδειας εγκαταστάσεως για το ως άνω έργο.

3. Επειδή, η υπόθεση εισάγεται ενώπιον της Ολομελείας του Δικαστηρίου μετά την 2474/2011 παραπεμπτική απόφαση της επταμελούς συνθέσεως του Ε' Τμήματος λόγω σπουδαιότητας.

4. Επειδή, λόγω κωλύματος, κατά την έννοια του άρθρου 26 του Ν. 3719/2008 (Α' 214) του Συμβούλου Δ. Αλεξανδρή, τακτικού μέλους της συνθέσεως που εκδίκασε την ανωτέρω υπόθεση, λαμβάνει μέρος αντ' αυτού στη διάσκεψη ως τακτικό μέλος η Σύμβουλος Ο. Ζύγουρα, αναπληρωματικό μέχρι τώρα μέλος της συνθέσεως (βλ. ΣΤΕ 3500/2009 Ολομ. και Πρακτικό Διασκέψεως της Ολομελείας 115Α/2012).

5. Επειδή, με προφανές έννομο συμφέρον παρεμβαίνει υπέρ του κύρους των προσβαλλόμενων πράξεων η ανωτέρω εταιρεία «Α. Ε. Α.Ε.», υπέρ της οποίας εκδόθηκαν οι προσβαλλόμενες αποφάσεις. Επίσης, με έννομο συμφέρον παρεμβαίνει η Ελληνική Επιστημονική Ένωση Αιολικής Ενέργειας, η οποία έχει, μεταξύ άλλων, ως καταστατικό σκοπό την προώθηση και το συντονισμό της επιστημονικής έρευνας, της τεχνολογίας και των εφαρμογών της αιολικής ενέργειας, καθώς και τη διάδοση της χρήσεως των αιολικών συστημάτων ή μονάδων σε εθνικό επίπεδο. Τέλος, παραδεκτώς παρεμβαίνει, το πρώτον ενώπιον της Ολομελείας, ο Ελληνικός Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΕΣΗΑΠΕ).

6. Επειδή, νομίμως συνεχίζεται η δίκη από το Δήμο Θηβαίων, ο οποίος δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 1 παρ. 2.7.Α.2 του ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης» (Α' 87) έχει συσταθεί με συνένωση των Δήμων Θηβαίων, Βαγιών, Πλαταιών και του αιτούντος Δήμου Θίσβης και σύμφωνα με τα άρθρα 283 και 286 του ίδιου νόμου, υπεισήλθε στα δικαιώματα και υποχρεώσεις και συνεχίζει αυτοδικαίως τις εκκρεμείς δίκες των συνενωθέντων Δήμων, οι οποίοι καταργήθηκαν.

7. Επειδή, με έννομο συμφέρον και εν γένει παραδεκτώς ασκείται η κρινόμενη αίτηση από το Δήμο Θίσβης, ήδη Δήμο Θηβαίων, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται το επίμαχο έργο.

8. Επειδή, κατά τα προκύπτοντα από τα στοιχεία του φακέλου, με την πρώτη προσβαλλόμενη πράξη εγκρίθηκαν περιβαλλοντικοί όροι για την εγκατάσταση αιολικού σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (ΑΣΠΗΕ) ισχύος 36 MW στη θέση «Μελίσσι», στην περιφέρεια του τέως Δήμου Θίσβης Ν. Βοιωτίας, ο οποίος αποτελείται από 12 ανεμογεννήτριες ισχύος 3 MW η καθεμιά και οικίσκο ελέγχου 120 τ.μ., εγκαθίσταται δε σε περιοχή του όρους Ελικώνα που αποτελεί τμήμα μείζονος δασικής αναδασωτέας εκτάσεως. Όπως αναφέρεται στην προσβαλλόμενη, η πρόσβαση στο χώρο του ΑΣΠΗΕ θα πραγματοποιηθεί μέσω του υφιστάμενου οδικού δικτύου της περιοχής, με παράλληλη διάνοιξη νέας οδού πρόσβασης συνολικού μήκους 4,3 χλμ., εντός δε του ΑΣΠΗΕ θα διανοιχτεί εσωτερική οδοποιία για τη διασύνδεση των ανεμογεννητριών (Α/Γ) συνολικού μήκους 4,7 χλμ. περίπου. Εξάλλου, με την ΠΕ.ΧΩ. 7730/06/2.1.2007 πράξη του, ο Γενικός Διευθυντής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας γνωμοδότησε θετικά, στο πλαίσιο της διαδικασίας Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης, ως προς την κατασκευή και λειτουργία του έργου, αφού έλαβε υπ' όψη θετικές γνωμοδοτήσεις της Διευθύνσεως Δασών της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (έγγραφο 5511/1.12.2006), των οικείων υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού (έγγραφο 1801/28.12.2006 της 23ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, 92/15. 2.2006 της Εφορείας Νεωτέρων Μνημείων Αττικής και 2286/11.5.2006 της Θ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων), του Γ.Ε.Ε.Θ.Α. (έγγραφο Φ.100.1/68714/ Σ1254/21.2.2006), του Ο.Τ.Ε. (έγγραφο 523/490038/22.2.2006), της Υ.Π.Α. (έγγραφο Δ3/Δ/85/40/4.1.2006) και του Ε.Ο.Τ. (έγγραφο 507367/3.3. 2006). Ακολούθησε η έκδοση της δεύτερης προσβαλλόμενης πράξεως του ίδιου Γενικού Γραμματέα, με την οποία χορηγήθηκε στην ως άνω εταιρεία άδεια εγκαταστάσεως για το ως άνω έργο με χρονική ισχύ δύο ετών. Μετά την άσκηση της κρινόμενης αιτήσεως εκδόθηκε η 27385/3199/28.4.2010 απόφαση της Γενικής Γραμματέως Στερεάς Ελλάδας, με την οποία τροποποιήθηκε η πρώτη προσβαλλόμενη απόφαση περί εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων. Με την τροποποιητική αυτή απόφαση ορίστηκε ότι α) για τη διασύνδεση των Α/Γ θα διανοιχτεί εσωτερική οδοποιία συνολικού μήκους 5,3 χλμ. περίπου, αντί των αρχικώς προβλεπομένων 4,7 χλμ., με παράλληλα έργα διαμόρφωσης υφιστάμενης εσωτερικής οδοποιίας σε μήκος 2,3 χλμ., β) θα κατασκευαστεί υπόγεια γραμμή μεταφοράς μέσης τάσης που θα συνδέσει τον αιολικό σταθμό με τον υφιστάμενο Υ/Σ ανύψωσης τάσης που έχει κατασκευαστεί για να εξυπηρετήσει τις ανάγκες των αιολικών πάρκων της εταιρείας «ΑΙΟΛΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ Α.Ε.», στις θέσεις «Περδικοβούνι» και «Καλύβα», γ) για την εγκατάσταση του αιολικού σταθμού εγκρίνεται η επέμβαση

σε δημόσια έκταση δασικού χαρακτήρα συνολικού εμβαδού 188.404. τ.μ., αντί των αρχικώς προβλεπομένων 186,555 τ.μ., δ) η συνολική έκταση χρήσης που θα καταλάβουν οι ανεμογεννήτριες θα ανέλθει σε 24.000 τ.μ., αντί των αρχικώς προβλεπομένων 21.600 τ.μ., και ε) προσαυξάνονται σε μικρή έκταση οι επιφάνειες του οδικού δικτύου, πρόσβασης στο χώρο του σταθμού με την κατασκευή τεσσάρων ραμπών για τη βελτίωση των ελιγμών. Εν συνεχεία, εκδόθηκε η 34653/3357/25.5.2010 απόφαση της Γενικής Γραμματέως Στερεάς Ελλάδας, με την οποία, συνεπεία της αμέσως προηγούμενης τροποποιητικής αποφάσεως, τροποποιήθηκε αντιστοίχως η δεύτερη προσβαλλόμενη απόφαση. Οι τροποποιητικές αυτές αποφάσεις θεωρήθηκαν συμπροσβαλλόμενες με την ως άνω παραπεμπτική απόφαση του Τμήματος.

9. Επειδή, με την προαναφερόμενη απόφαση 2474/2011 του Ε' Τμήματος απορρίφθηκαν οι προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως, πλην εκείνων που συνδέονται με το ζήτημα, λόγω του οποίου η υπόθεση παραπέμφθηκε στην Ολομέλεια, δηλαδή το ζήτημα του επιτρεπτού εγκατάστασης αιολικών σταθμών σε αναδασωτέες εκτάσεις και της συνταγματικότητας των άρθρων δέκατο τρίτο παρ. 1 του ν. 1822/1988 και 24 παρ. 1 του ν. 3468/2006.

10. Επειδή, με τις διατάξεις του ν. 3468/2006 (Α' 129), μεταφέρθηκε στο ελληνικό δίκαιο η Οδηγία 2001/77/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προαγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Ενόψει της σπουδαιότητας την οποία αποδίδει η Ευρωπαϊκή Ένωση στην ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (Α.Π.Ε.) για την προστασία του περιβάλλοντος και την ασφάλεια του ενεργειακού σχεδιασμού, είχε τεθεί ως στόχος μέχρι το 2010, το 22% της συνολικής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας στην Κοινότητα να προέρχεται από Α.Π.Ε., ειδικότερα δε για την Ελλάδα, με βάση, τους ενδεικτικούς εθνικούς στόχους, όπως προσδιορίζονται στην Οδηγία, το ποσοστό συμμετοχής των Α.Π.Ε. στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας, αρχικώς ορίστηκε σε 20,1% μέχρι το 2010. Ακολούθως, ενόψει της νεότερης Οδηγίας 2009/28/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, με το άρθρο 1 του ν. 3851/2010 (Α' 85), προστέθηκε στο άρθρο 1 του ανωτέρω ν. 3468/2006 παράγραφος 3, με την περίπτωση β της οποίας ορίστηκε ως στόχος το ποσοστό συμμετοχής των Α.Π.Ε. στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας να ανέλθει σε 40% μέχρι το 2020, το ποσοστό δε αυτό δεν μεταβλήθηκε με τη διάταξη

του άρθρου 30 παρ. 8 του ν. 3889/2010 (Α' 182), με την οποία αντικαταστάθηκε η προαναφερόμενη περίπτωση β'. Τέλος, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο του Κυότο, που κυρώθηκε με το ν. 3017/2002 (Α' 117), η Ελλάδα έχει για την περίοδο 2008 - 2012 υποχρέωση συγκράτησης της αύξησης των εκπομπών αερίου που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου με την προώθηση, μεταξύ άλλων, της χρήσης Α.Π.Ε. για την παραγωγή ηλεκτρισμού. Περαιτέρω, στο άρθρο 7 του ως άνω ν. 3468/2006 ορίζεται ότι: «Οι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α., καθώς και κάθε έργο που συνδέεται με την κατασκευή και τη λειτουργία τους, συμπεριλαμβανομένων των έργων οδοποιίας πρόσβασης και των έργων σύνδεσης τους με το Σύστημα ή το Δίκτυο, επιτρέπεται να εγκαθίστανται και να λειτουργούν: Α) Σε γήπεδο ή σε χώρο, επί των οποίων ο αιτών έχει το δικαίωμα νόμιμης χρήσης. Β) Σε δάση ή δασικές εκτάσεις, εφόσον έχει επιτραπεί, επ' αυτών, η εκτέλεση έργων σύμφωνα με τα άρθρα 45 και 58 του ν. 998/1979 (ΦΕΚ 289 Α'), όπως ισχύει, ή το άρθρο 13 του ν. 1734/1987 (ΦΕΚ 189 Α'), όπως ισχύει. Γ) Σε αιγιαλό, παραλία, θάλασσα ή σε πυθμένα της, εφόσον έχει παραχωρηθεί το δικαίωμα χρήσης τους σύμφωνα με το άρθρο 14 του ν. 2971/2001 (ΦΕΚ 285 Α'), όπως ισχύει.» και στο άρθρο 8 παρ. 1 και 2 του ίδιου νόμου προβλέπεται ότι για την εγκατάσταση και επέκταση σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. απαιτείται σχετική άδεια, που χορηγείται, κατά περίπτωση, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, για όλα τα έργα, για τα οποία αρμόδιος για την περιβαλλοντική αδειοδότηση είναι είτε ο Νομάρχης είτε ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας κατά τις διατάξεις του ν. 1650/1986, ή με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής αν η αρμοδιότητα για την περιβαλλοντική αδειοδότηση του έργου ανήκει στον Υπουργό αυτόν και στους κατά περίπτωση συναρμόδιους Υπουργούς. Στην παρ. 3 του ως άνω άρθρου προβλέπεται ειδικότερα ότι: «3. Μετά την έκδοση της άδειας παραγωγής από τη Ρ.Α.Ε., ο ενδιαφερόμενος προκειμένου να του χορηγηθεί άδεια εγκατάστασης, ζητά ταυτόχρονα την έκδοση: α) Προσφοράς Σύνδεσης από τον αρμόδιο Διαχειριστή, β) Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (Ε. Π.Ο.), κατά το άρθρο 4 του ν. 1650/1986, όπως ισχύει, και γ) Άδειας Επέμβασης σε δάσος ή δασική έκταση, κατά την παρ. 2 του άρθρου 58 του ν. 998/1979 (ΦΕΚ 289 Α'), εφόσον απαιτείται, ή γενικά των αναγκαίων αδειών για την απόκτηση του δικαιώματος χρήσης της θέσης εγκατάστασης του έργου...» και στην παρ. 6 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι: «6. Για την έκδοση απόφασης Ε.Π.Ο. των έργων από Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α. κατά τις διατάξεις του άρθρου 4 του ν. 1650/1986, όπως ισχύει, υποβάλλεται πλήρης φάκελος και Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Μ.Π.Ε.) στην αρμόδια για την

περιβαλλοντική αδειοδότηση αρχή. Η αρμόδια αρχή εξετάζει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τα προτεινόμενα μέτρα πρόληψης και αποκατάστασης, μεριμνά για την τήρηση των διαδικασιών δημοσιοποίησης και αποφαινεται για τη χορήγηση ή μη απόφασης Ε.Π.Ο. μέσα σε τέσσερις (4) μήνες από το χρόνο που ο φάκελος θεωρήθηκε πλήρης. Ο φάκελος θεωρείται πλήρης, εάν μέσα σε είκοσι (20) ημέρες από την υποβολή του δεν ζητηθούν εγγράφως από τον ενδιαφερόμενο συμπληρωματικά στοιχεία. Η αδειοδοτούσα αρχή δεν μπορεί να ζητήσει εκ νέου από τον ενδιαφερόμενο συμπληρωματικά στοιχεία εκτός από διευκρινίσεις επί στοιχείων που είχαν ήδη ζητηθεί εγγράφως. Ειδικά, στην περίπτωση έργων της υποκατηγορίας 3 της δεύτερης (B') κατηγορίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης, που κατατάσσονται από τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας στην υποκατηγορία 4 της δεύτερης (B') κατηγορίας, η απόφαση Ε.Π.Ο., εκδίδεται από τον Νομάρχη μέσα σε δύο (2) μήνες από τη διαβίβαση σε αυτόν του σχετικού φακέλου. Οι αρμόδιες υπηρεσίες και φορείς στους οποίους διαβιβάζεται ο φάκελος από την αρμόδια για την περιβαλλοντική αδειοδότηση αρχή υποχρεούνται να γνωμοδοτούν για τα θέματα αρμοδιότητας τους και μέσα στα πλαίσια των όρων και προϋποθέσεων χωροθέτησης που προβλέπονται στο Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΦΕΚ 2464 Β'), όπως ισχύει κατά περίπτωση, μέσα στις προθεσμίες που καθορίζονται από το νόμο ή τάσσονται από την αρμόδια υπηρεσία ...». Εξάλλου, κατά τις παρ. 1α και 2 του άρθρου 4 του ν. 1650/1986 (Α' 160), όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του ν. 3010/2002, (Α' 91), και ίσχυε κατά την έκδοση των προσβαλλόμενων πράξεων, για την πραγματοποίηση νέων δημόσιων ή ιδιωτικών έργων ή δραστηριοτήτων απαιτείται η έγκριση όρων για την προστασία του περιβάλλοντος, μετά από υποβολή, για τα έργα τα οποία ανήκουν στην Α' κατηγορία κατά τη διάκριση που εισάγεται με το προηγούμενο άρθρο 3 του ίδιου ν. 1650/1986, όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του αυτού ν. 3010/2002, δηλαδή για τα έργα που είναι πιθανόν να προκαλέσουν σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον, μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Σύμφωνα δε με το άρθρο 4 και το Παράρτημα 1 της κατ' εξουσιοδότηση του ανωτέρω άρθρου 3 του ν. 1650/1986 εκδοθείσας κοινής υπουργικής απόφασης. Η.Π.: 15393/2332/5.8.2002 (Β' 1022), η «ηλεκτροπαραγωγή από αιολική και ηλιακή ενέργεια 40-5 ΜΛ/», που ανήκει στην Ομάδα 10 (ειδικά έργα) κατατάσσεται στη δεύτερη υποκατηγορία της πρώτης κατηγορίας. Κατά τις διατάξεις αυτές, για τη χορήγηση άδειας εγκατάστασης αιολικού σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας απαιτείται, μεταξύ άλλων, και η εξέταση και εκτίμηση των περιβαλλοντικών και

άλλων επιπτώσεων από την εγκατάσταση σταθμού στην περίξ αυτού περιοχή, η εκτίμηση δε αυτή γίνεται, κατ' αρχήν, κατά το στάδιο της εγκρίσεως των περιβαλλοντικών όρων εγκαταστάσεως και λειτουργίας του, που γίνεται σύμφωνα με τους ορισμούς των ανωτέρω διατάξεων του ν. 1650/1986. Κατά την αξιολόγηση αυτή λαμβάνονται υπόψιν οι όροι των Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης των Περιφερειών της χώρας, καθώς και το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις Α.Π.Ε.

11. Επειδή, με την 49828/2008 απόφαση της Επιτροπής Συντονισμού της Κυβερνητικής Πολιτικής στον τομέα του χωροταξικού σχεδιασμού της αειφόρου αναπτύξεως «Έγκριση ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού» (Β' 2464), τίθενται οι βασικές κατευθύνσεις και οι γενικοί κανόνες για τη χωροθέτηση Α.Π.Ε., στο σύνολο του εθνικού χώρου, ο οποίος προκειμένου για τη χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων, διακρίνεται σε κατηγορίες ανάλογα με το εν δυνάμει εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό του. Σύμφωνα με το άρθρο 5 της απόφασης αυτής, ως Περιοχές Αιολικής Προτεραιότητας (Π.Α.Π.) χαρακτηρίζονται οι περιοχές της ηπειρωτικής χώρας, οι οποίες παρουσιάζουν συγκριτικά πλεονεκτήματα για την εγκατάσταση αιολικών σταθμών και προσδιορίζονται σε σχετικό Παράρτημα και Διάγραμμα που συνοδεύουν την ίδια απόφαση και στις οποίες εκτιμάται η μέγιστη δυνατότητα χωροθέτησης αιολικών εγκαταστάσεων κατά τα οριζόμενα ειδικότερα σε σχετικό Παράρτημα, ενώ ως Περιοχές Αιολικής Καταλληλότητας (Π.Α.Κ.) χαρακτηρίζονται οι περιφέρειες όλων των πρωτοβάθμιων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) της ηπειρωτικής χώρας, οι οποίες δεν περιλαμβάνονται στις Περιοχές Αιολικής Προτεραιότητας, και των οποίων περιοχές ή και μεμονωμένες θέσεις κρίνονται από την Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, κατά το άρθρο 3 παρ. 1 δ του ν. 3468/2006, ως ενεργειακά αποδοτικές. Κατά το άρθρο 7 της ίδιας απόφασης, το μέγιστο επιτρεπόμενο ποσοστό κάλυψης εδαφών από αιολικές εγκαταστάσεις στους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α. που εμπίπτουν σε Π.Α.Κ. της ηπειρωτικής χώρας δεν μπορεί να υπερβαίνει το 5% ανά Ο.Τ.Α. ή 0,66 τυπικές ανεμογεννήτριες ανά 1.000 στρέμματα. Τέλος, ο, κατά το προγενέστερο του ως άνω ν. 3852/2010 καθεστώς, Δήμος Θίσβης αποτελεί, σύμφωνα με το χωροταξικό σχεδιασμό που έχει εισαχθεί με την προαναφερόμενη απόφαση, Περιοχή Αιολικής Καταλληλότητας, όπως αναφέρεται και στο από 5.1.2011 έγγραφο της Ρ.Α.Ε. προς το Δικαστήριο.

12. Επειδή, στη διάταξη του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται ότι απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον, και στο άρθρο 117 παρ. 3 αυτού προβλέπεται ότι: «Δημόσια ή ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις που καταστράφηκαν ή καταστρέφονται από πυρκαγιά ή που με άλλο τρόπο αποψιλώθηκαν ή αποψιλώνονται δεν αποβάλλουν για το λόγο αυτό το χαρακτήρα που είχαν πριν καταστραφούν, κηρύσσονται υποχρεωτικά αναδασωτέες και αποκλείεται να διατεθούν για άλλο προορισμό». Σε εκτέλεση των ως άνω συνταγματικών διατάξεων, εκδόθηκε ο ν. 998/1979 «Περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της χώρας» (Α' 289), ο οποίος στο πέμπτο κεφάλαιο αυτού (άρθρα 37 - 44) ρυθμίζει τα θέματα κήρυξης και άρσης αναδασώσεως και στο έκτο κεφάλαιο (άρθρα 45 - 61) προβλέπει τις επιτρεπόμενες επεμβάσεις στα δάση και τις δασικές εκτάσεις. Ειδικότερα, στο άρθρο 38 παρ. 1 του νόμου αυτού ορίζεται ότι «Κηρύσσονται υποχρεωτικώς ως αναδασωτέα τα δάση και οι δασικά εκτάσεις, ανεξαρτήτως της ειδικότερας κατηγορίας αυτών ή της θέσεως εις ην ευρίσκονται, εφόσον ταύτα καταστρέφονται ή αποψιλούνται συνεπεία πυρκαϊάς ή παρανόμου υλοτομίας αυτών ...». Περαιτέρω, στο άρθρο 45 του νόμου 998/1979 προβλέπονται οι γενικές, ουσιαστικές και διαδικαστικές, προϋποθέσεις του επιτρεπτού των επεμβάσεων. Αρχικώς, στο άρθρο αυτό ορίστηκαν τα εξής: «1. Εις τα δάση και τας δασικάς εκτάσεις περί των οποίων το άρθρον 117 παρ. 3 του Συντάγματος ουδεμία επιτρέπεται επεμβασίς προβλεπομένη υπό των διατάξεων του παρόντος ή άλλης τινός διατάξεως, εξαιρέσει των αναφερομένων εις την παρ. 1 του άρθρου 59 του παρόντος και των όλως απαραίτητων δια την τεχνητήν αναδάσωσιν και την προστασίαν της βλαστήσεως. 2. ... 3. Δεν επιτρέπεται η εν όλω ή εν μέρει μεταβολή του προορισμού δημοσίου δάσους ή δασικής εκτάσεως, ή η εντός αυτών εκτέλεσις έργων, ή η δημιουργία μονίμων εγκαταστάσεων, ή η παροχή άλλης διαρκούς εξυπηρετήσεως εφ' όσον δια τον αυτόν σκοπόν είναι δυνατή η παραχώρησις ή η διάθεσις ή η χρησιμοποίησις εδαφών, τα οποία δεν εμπίπτουν εις την έννοιαν των δασών ή δασικών εκτάσεων, ως αύτη προσδιορίζεται εν άρθρω 3 του παρόντος. Η ως άνω γενική απαγόρευσις δεν ισχύει προκειμένου περί της εκτελέσεως στρατιωτικών έργων αφορωντων αμέσως εις την εθνική άμυνα της Χώρας, ως και περί διανοίξεως δημοσίων οδών, η χάραξις, των οποίων προβλέπει διέλευσιν αυτών δια δημοσίου δάσους ή δασικής εκτάσεως». Ακολούθως, η παράγραφος 1 του ως άνω άρθρου 45 αντικαταστάθηκε και η παράγραφος 3 αυτού τροποποιήθηκε με τις

παραγράφους 1 και 2, αντιστοίχως, του δέκατου τρίτου άρθρου του ν. 1822/1988 (Α' 272) ως εξής: «1. Στα δάση και τις δασικές εκτάσεις, περί των οποίων το άρθρο 117 παρ. 3 του Συντάγματος, ουδεμία επιτρέπεται επέμβαση προβλεπόμενη από τις διατάξεις του παρόντος ή από άλλη διάταξη, με εξαίρεση τα αναφερόμενα στις διατάξεις του άρθρου 59 του ν. 998/1979, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 17 του ν. 1734/1987, των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 58 του παρόντος και τα όλως απαραίτητα για την τεχνητή αναδάσωση και την προστασία της βλαστήσεως. 2. 3. Δεν επιτρέπεται η εν όλω ή εν μέρει μεταβολή του προορισμού δημοσίου δάσους ή δασικής εκτάσεως, ή η εντός αυτών εκτέλεσις έργων, ή η δημιουργία μονίμων εγκαταστάσεων, ή η παροχή άλλης διαρκούς εξυπηρετήσεως, εφόσον δια τον αυτόν σκοπόν είναι δυνατή η παραχώρησις ή η διάθεσις ή η χρησιμοποίησις εδαφών, τα οποία δεν εμπίπτουν εις την έννοιαν των δασών ή δασικών εκτάσεων, ως αύτη προσδιορίζεται εν άρθρω 3 του παρόντος. Η παραπάνω γενική απαγόρευση δεν ισχύει εφ' όσον πρόκειται για εκτέλεση στρατιωτικών έργων που αφορούν άμεσα την εθνική άμυνα της Χώρας, για διανοίξεις δημόσιων οδών, καθώς και για κατασκευή και εγκατάσταση αγωγών φυσικού αερίου, η χάραξη των οποίων προβλέπει διέλευση τους από δημόσιο δάσος ή δασική έκταση». Το ως άνω δεύτερο εδάφιο της παρ. 3 αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 2941/2001 (Α' 201), ως εξής: «Η παραπάνω γενική απαγόρευση δεν ισχύει εφόσον πρόκειται για εκτέλεση στρατιωτικών έργων που αφορούν άμεσα την εθνική άμυνα της χώρας, για διανοίξεις δημόσιων οδών, για την κατασκευή και εγκατάσταση αγωγών φυσικού αερίου και πετρελαϊκών προϊόντων, για την κατασκευή και εγκατάσταση έργων ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (Α.Π.Ε.), καθώς και δικτύων σύνδεσης τους με το Σύστημα ή το Δίκτυο του άρθρου 2 του Ν. 2773/1999 (ΦΕΚ 286 Α') η χάραξη των οποίων προβλέπει διέλευση τους από δάσος ή δασική έκταση». Εξάλλου, στην παρ. 2 του άρθρου 58 του ίδιου νόμου ορίστηκαν αρχικώς τα εξής: «Δια την εκτέλεσιν έργων υποδομής και εγκατάστασιν δικτύων ηλεκτρισμού εντός δασών ή δασικών εκτάσεων, απαιτείται έγκρισις του Υπουργού Γεωργίας, παρεχομένη μετά γνώμην του Συμβουλίου Δασικής Πολιτικής. Διά της αποφάσεως του Υπουργού Γεωργίας δύναται να τεθούν όροι ως προς τον τρόπον και τους χώρους εκτελέσεως των έργων και εγκαταστάσεως των δικτύων ή ωρισμένων γραμμών ή αγωγών εντός του εδάφους ή να επιβληθή υποχρέωσις όπως ταύτα συνδυασθούν προς το υφιστάμενο ή υπό εκτέλεσιν δίκτυον δασικών οδών ή προς άλλα τεχνικά έργα». Η παράγραφος αυτή αντικαταστάθηκε με το δέκατο τρίτο άρθρο παρ. 3 του ως άνω ν. 1822/1988 ως εξής: «Για την εκτέλεση έργων υποδομής και εγκατάσταση των δικτύων ηλεκτρισμού

και των δικτύων μεταφοράς και διανομής φυσικού αερίου εντός των δασών ή δασικών εκτάσεων απαιτείται έγκριση του Υπουργού Γεωργίας. Με την απόφαση του Υπουργού Γεωργίας μπορεί να τεθούν όροι ως προς τον τρόπο και τους χώρους εκτέλεσης των έργων και εγκατάστασης των δικτύων ή ορισμένων γραμμών ή αγωγών των δικτύων αυτών εντός του εδάφους ή να επιβληθεί υποχρέωση να συνδυαστούν αυτά με το υφιστάμενο ή υπό εκτέλεση δίκτυο δασικών οδών ή με άλλα τεχνικά έργα». Εν συνεχεία, με τις παρ. 3 και 4 αντιστοίχως, του άρθρου 2 του ως άνω ν. 2941/ 2001, αφενός αντικαταστάθηκε το πρώτο εδάφιο της εν λόγω παρ. 2 του άρθρου 58 του ν. 998/1979 ως εξής: «Για την εκτέλεση έργων υποδομής και εγκατάσταση των δικτύων ηλεκτρισμού, στα οποία περιλαμβάνονται και τα δίκτυα σύνδεσης έργων ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με το Σύστημα ή το Δίκτυο του άρθρου 2 του Ν. 2773/1999 και των συνοδών έργων, καθώς και των δικτύων μεταφοράς και διανομής φυσικού αερίου και πετρελαϊκών προϊόντων μέσα σε δάση ή δασικές εκτάσεις απαιτείται έγκριση του Υπουργού Γεωργίας» και αφετέρου προστέθηκε στο ίδιο άρθρο νέα παράγραφος 3 ως εξής: «Για την εφαρμογή του παρόντος νόμου στα έργα υποδομής της προηγούμενης παραγράφου περιλαμβάνονται και οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής από Α.Π.Ε. και τα συνοδά αυτών έργα. Η διάταξη της παραγράφου αυτής ισχύει από την έναρξη εφαρμογής του Ν. 2244/1994». Ακολούθως, με τις παρ. 2 και 3 του άρθρου 19 του ν. 3377/2005 (Α' 202), αντικαταστάθηκε εκ νέου, αντιστοίχως, το πρώτο εδάφιο της παρ. 2 και η παρ. 3 του ανωτέρω άρθρου 58 ως εξής: «2. Για την εκτέλεση έργων υποδομής, την εγκατάσταση δικτύων μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, την κατασκευή υποσταθμών και εν γένει κάθε τεχνικού έργου, που αφορά την υποδομή και εγκατάσταση σταθμών ηλεκτροπαραγωγής, στα οποία περιλαμβάνονται και τα έργα σύνδεσης με το Σύστημα ή το Δίκτυο όπως ορίζονται στο άρθρο 2 του ν. 2773/1999 (ΦΕΚ 286 Α') και των συνοδών έργων, καθώς και των δικτύων μεταφοράς και διανομής φυσικού αερίου και πετρελαϊκών προϊόντων μέσα σε δάση ή δασικές εκτάσεις απαιτείται έγκριση του Γενικού Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας. Στην απόφαση έγκρισης μπορεί να τίθενται όροι ως προς τον τρόπο και τις θέσεις εκτέλεσης των έργων και εγκατάστασης των δικτύων ή ορισμένων γραμμών ή αγωγών των δικτύων αυτών εντός του εδάφους, καθώς και να επιβάλλεται υποχρέωση συνδυασμού αυτών με υφιστάμενο ή υπό κατασκευή δίκτυο δασικών οδών ή με άλλα τεχνικά έργα ... 3. Για την εφαρμογή του παρόντος νόμου στα έργα υποδομής της προηγούμενης παραγράφου περιλαμβάνονται και οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής και τα συνοδά αυτών έργα. Η διάταξη της παραγράφου αυτής ισχύει από την έναρξη

εφαρμογής του ν. 2244/1994 (ΦΕΚ 168 Α')». Τέλος, στο ως άνω πρώτο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 58, όπως αντικαταστάθηκε και πάλι, με την παρ. 1 του άρθρου 24 του προαναφερόμενου στη σκέψη 7 ν. 3468/2006, τροποποιήθηκε με το άρθρο 29 παρ. 8β του ν. 3734/2009 (Α' 8) και ίσχυε κατά την έκδοση των προσβαλλόμενων πράξεων, ορίζονται τα εξής: «Για την εκτέλεση έργων υποδομής, την εγκατάσταση δικτύων μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, την κατασκευή υποσταθμών και κάθε, εν γένει, τεχνικού έργου που αφορά την υποδομή και εγκατάσταση σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α. με χρήση Α.Π.Ε., στα οποία περιλαμβάνονται και τα έργα σύνδεσης με το Σύστημα ή το Δίκτυο, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 του ν. 2773/1999 και των συνοδών έργων, καθώς και των δικτύων μεταφοράς και διανομής πετρελαϊκών προϊόντων μέσα σε δάση ή δασικές εκτάσεις, απαιτείται σχετική έγκριση επέμβασης. Η έγκριση αυτή, που ενσωματώνεται στην απόφαση για την Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων (Ε.Π.Ο.), χορηγείται: α) Από τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, κατά την έκδοση της ανωτέρω απόφασης, εφόσον πρόκειται για έργα ή δραστηριότητες Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α., για την περιβαλλοντική αδειοδότηση των οποίων αρμόδιες είναι οι κεντρικές υπηρεσίες Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, β) Από τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας, κατά την υπογραφή της ανωτέρω απόφασης, μετά από γνώμη της αρμόδιας περιφερειακής δασικής υπηρεσίας, εφόσον πρόκειται για έργα ή δραστηριότητες Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α., για την περιβαλλοντική αδειοδότηση των οποίων αρμόδιες είναι οι περιφερειακές ή οι νομαρχιακές υπηρεσίες Περιβάλλοντος». Τέλος, στο άρθρο 6 παρ. 4 του ήδη μνημονευθέντος ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού για τις Α.Π.Ε. του έτους 2008, ορίζονται τα εξής: «Με την επιφύλαξη των περιπτώσεων ..., επιτρέπεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός δασών, δασικών και αναδασωτέων εκτάσεων, σύμφωνα με τα άρθρα 45 και 58 του ν. 998/1979 και άρθρου 13 του ν. 1734/1987 όπως ισχύουν. Στις παραπάνω περιοχές πρέπει να λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα για τον περιορισμό της βλάβης της δασικής βλάστησης».

13. Επειδή, κατά την έννοια των παρατεθεισών διατάξεων των άρθρων 45, 58 και 59 του ν. 998/1979, όπως τροποποιήθηκαν και ίσχυαν κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο, μεταξύ των επιτρεπομένων επεμβάσεων σε αναδασωτέες εκτάσεις είναι η κατασκευή υποσταθμών και κάθε τεχνικού έργου που αφορά την υποδομή και εγκατάσταση σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και τα συνοδά έργα. Για τη σχετική επέμβαση, εξάλλου, απαιτείται προηγούμενη

εγκριτική πράξη του κατά τις παραπάνω διατάξεις αρμοδίου κρατικού οργάνου, με την οποία είναι δυνατό να θεσπίζονται και οι όροι και περιορισμοί, με τους οποίους είναι επιτρεπτή η εκτέλεση του σχετικού έργου.

14. Επειδή, κατά τα προκύπτοντα από τις συζητήσεις κατά τη διαδικασία ψηφίσεως του Συντάγματος, τόσο στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή επί του Συντάγματος, όσο και στην ολομέλεια της Βουλής, η υποχρέωση κήρυξης ως αναδασωτέων των δημοσίων και ιδιωτικών δασών και δασικών εκτάσεων που καταστρέφονται από πυρκαγιά ή αποψιλώνονται από οποιαδήποτε αιτία και το αυστηρό καθεστώς που προβλέπονται με την ανωτέρω διάταξη για τις αναδασωτέες εκτάσεις, θεσπίσθηκε προκειμένου να προστατευθούν πολύτιμοι θύλακες δασικών οικοσυστημάτων από την οικοπεδοποίηση. Όπως συνάγεται δε από τα πρακτικά των σχετικών συνεδριάσεων, η ανάγκη της ανωτέρω ρύθμισης ανακύπτει κυρίως για περιοχές, στις οποίες παρουσιάζονται έντονες οικιστικές πιέσεις με αποτέλεσμα να επέρχεται σημαντική αύξηση της αξίας γης και στις οποίες εμφανίζεται το φαινόμενο της καταστροφής από πυρκαγιές ευρείας έκτασης δασικών οικοσυστημάτων. Κατά την έννοια όμως της συνταγματικής διάταξης, παρά την απόλυτη διατύπωσή της, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ο συνταγματικός νομοθέτης είχε τη βούληση να απαγορεύσει τη χρησιμοποίηση αναδασωτέων εκτάσεων ακόμη και για σκοπούς ιδιαίτερης σημασίας για το δημόσιο συμφέρον που δεν μπορούν να καλυφθούν με άλλο τρόπο, αφού η απαγόρευση αυτή στις παραπάνω περιπτώσεις θα είχε ως συνέπεια να καταστεί αδύνατη η ικανοποίηση υπέρτερων δημόσιων σκοπών, λόγω του γεγονότος ότι προηγήθηκε καταστροφή της δασικής βλάστησης, που ενδεχομένως, μάλιστα, να προκλήθηκε, με σκοπό τη ματαίωση του έργου. Ως εκ τούτου, κατά την έννοια της ανωτέρω διάταξης του Συντάγματος, με την οποία συμπληρώνεται η ρύθμιση για την προστασία των δασικών οικοσυστημάτων που εισάγεται με το άρθρο 24 παρ. 1 και η οποία, ως εκ τούτου, αν και θεσπίζει αυστηρό καθεστώς προστασίας για τις αναδασωτέες εκτάσεις, είναι ερμηνευτέα στο πλαίσιο του επιδιωκόμενου με τη διάταξη του άρθρου 24 παρ. 1 σκοπού, δεν αποκλείεται η θέσπιση από το νομοθέτη ρυθμίσεως, δια της οποίας παρέχεται η δυνατότητα σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να εγκριθεί επέμβαση σε έκταση που έχει κηρυχθεί αναδασωτέα, ακόμη και πριν ανακτήσει τη δασική μορφή της, προκειμένου να εκτελεστεί έργο, το οποίο αποβλέπει στην εξυπηρέτηση ανάγκης με ιδιαίτερη κοινωνική, εθνική ή οικονομική σημασία, αν η εκτέλεση του έργου στην έκταση αυτή είναι απολύτως αναγκαία και επιτακτική, στο μέτρο που η παρέλευση του απαιτούμενου για την πραγματοποίηση της αναδάσωσης

χρονικού διαστήματος θα είχε ως συνέπεια τη ματαίωση του επιδιωκόμενου δημόσιου σκοπού. Εξαρχής, άλλωστε, ο εκτελεστικός του Συντάγματος ν. 998/1979, διέκρινε τα σημαντικά, κατά τις αντιλήψεις της εποχής εκείνης, έργα υποδομής, δηλαδή τα στρατιωτικά έργα, για τα οποία ανεγνώρισε τη δυνατότητα να εκτελούνται και σε αναδασωτές εκτάσεις. Την αυτή δυνατότητα ανεγνώρισε μεταγενεστέρως ο νομοθέτης και για την εκτέλεση σημαντικών δημοσίων έργων και έργων υποδομής, όπως αυτά των παρ. 1 και 2 του άρθρου 58, μεταξύ των οποίων οι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. και τα συνοδά έργα, για τα οποία εκδίδεται σχετική έγκριση επέμβασης. Οι διατάξεις αυτές, κατά την έννοια των οποίων η επέμβαση περιορίζεται στα τμήματα μόνο της εκτάσεως που είναι αναγκαία για την εγκατάσταση των ανεμογεννητριών και των συνοδών έργων, η δε υπόλοιπη έκταση διατίθεται για την πραγματοποίηση του σκοπού της αναδάσωσης, είναι συνταγματικά ανεκτές, κατά το μέρος που επιτρέπουν την επέμβαση αυτή, ενόψει της κατά τα ήδη εκτεθέντα εξαιρετικής σημασίας των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για τη βιώσιμη ανάπτυξη, και ειδικότερα τη διασφάλιση της επάρκειας του ενεργειακού εφοδιασμού της χώρας και κυρίως την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών, που αποτελεί αντικείμενο διεθνούς δεσμεύσεως της χώρας και ζήτημα έντονου κοινοτικού ενδιαφέροντος, σε συνδυασμό με το χαρακτήρα της άδειας επέμβασης, η οποία, σε αντίθεση με την άρση της αναδάσωσης, δεν συνεπάγεται μεταβολή του νομικού χαρακτήρα της αναδασωτέας εκτάσεως, αλλά μόνο προσωρινή δυνατότητα επεμβάσεως για την άσκηση συγκεκριμένης δραστηριότητας, με την υποχρέωση αποκαταστάσεως του δασικού χαρακτήρα της εκτάσεως, μετά την παύση λειτουργίας της δραστηριότητας, διατηρουμένου του προστατευτικού χαρακτήρα της αναδασώσεως. Ενόψει, πάντως, του εξαιρετικού χαρακτήρα της επεμβάσεως στις περιπτώσεις αυτές, η σχετική εγκριτική απόφαση πρέπει να αιτιολογείται ειδικώς, με κριτήρια αναφερόμενα τόσο στην ιδιαίτερη σημασία του έργου, ασυνδέτως προς την επιδίωξη αποδοτικότερης για το φορέα οικονομικής εκμετάλλευσης, όσο και στην αναγκαιότητα εκτέλεσης του στην αναδασωτέα έκταση πριν από την πραγματοποίηση της αναδάσωσης, με γνώμονα αφενός την ανάγκη προστασίας του δασικού οικοσυστήματος και αφετέρου την εξυπηρέτηση του δημόσιου σκοπού στον οποίο αποβλέπει το έργο. Κατά τη γνώμη όμως των Συμβούλων Ν. Ρόζου, Μ. Καραμανώφ, Γ. Ποταμιά, Ε. Αντωνόπουλου, Β. Καλατζή, Δ. Κυριλλόπουλου, Ο. Ζύγουρα, Θ. Αραβάνη και Μ. Πικραμένου, η αδιάστικτη γραμματική διατύπωση της διατάξεως του άρθρου 117 παρ. 3 του Συντάγματος έχει ως συνέπεια ότι δεν είναι αυτή δεκτική ερμηνείας. Πράγματι, τόσο ο απαγορευτικός της χαρακτήρας όσο και η συστηματική της

τοποθέτηση σε ιδιαίτερο άρθρο και κεφάλαιο του Συντάγματος, διαφορετικό εκείνου που περιέχει το άρθρο 24 αυτού, το οποίο ρυθμίζει κατά τρόπο εξαντλητικό τις κατ' εξαίρεση επιτρεπτές μεταβολές του προορισμού μόνο των δασών και των δασικών εκτάσεων, μαρτυρούν τη σαφή βούληση του συνταγματικού νομοθέτη να αποκλείσει εντελώς κάθε ενδεχόμενο διασταλτικής ή τελολογικής ερμηνείας της διατάξεως αυτής προς την κατεύθυνση της δυνατότητας μεταβολής του προορισμού του διαφορετικού είδους εδαφών που ρυθμίζει, δηλαδή των αναδασωτέων εκτάσεων. Εξ άλλου, η ερμηνεία μιας διατάξεως εναντίον του γράμματος της, και αν ακόμα γίνεται κατ' εξαίρεση και κατ' οικονομία δεκτή προκειμένου για διάταξη κοινού νόμου ώστε να επιτευχθεί η συμφωνία της με το υπέρτερης αυτής τυπικής ισχύος Σύνταγμα και η καλύτερη εναρμόνιση της προς το όλο πλέγμα της εννόμου τάξεως, δεν είναι πάντως νοητή προκειμένου για συνταγματική διάταξη, κατά μείζονα δε λόγο όταν αυτή θεσπίζει ρητή και απόλυτη απαγόρευση ώστε να εναρμονισθεί προς διάταξη κοινού νόμου, κατώτερης δηλαδή αυτής τυπικής ισχύος. Αντίθετη εκδοχή, σύμφωνα με την οποία ο κοινός νομοθέτης δύναται, επικαλούμενος σοβαρούς λόγους δημοσίου συμφέροντος, να θεσπίζει εξαιρέσεις από ρητή και απόλυτη συνταγματική απαγόρευση, όπως η του άρθρου 117 παρ. 3, καθιστά αυτήν ανίσχυρη και ισοδυναμεί πράγματι με ανεπίτρεπτη άσκηση αναθεωρητικής εξουσίας.

Ειδικότερα, από το συνδυασμό των άρθρων του Συντάγματος 24 παρ. 1, της υπ' αυτό ερμηνευτικής δηλώσεως, κατά την οποία «Ως δάσος ή δασικό οικοσύστημα νοείται το οργανικό σύνολο άγριων φυτών με ξυλώδη κορμό πάνω στην αναγκαία επιφάνεια εδάφους, τα οποία, μαζί με τη συνυπάρχουσα χλωρίδα και πανίδα, αποτελούν μέσω της αμοιβαίας αλληλεξάρτησης και αλληλοεπίδρασής τους, ιδιαίτερη βιοκοινότητα (δασοβιοκοινότητα) κατ' ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον (δασογενές). Δασική έκταση υπάρχει όταν στο παραπάνω σύνολο η άγρια ξυλώδης βλάστηση, υψηλή ή θαμνώδης, είναι αραιά» και 117 παρ. 3, εν όψει δε και του άρθρου 37 παρ. 1 του Ν. 998/1979, κατά το οποίο «Ως αναδάσωσης νοείται η αναδημιουργία της καθ' οιονδήποτε τρόπον καταστραφείσης ή συνταγματικής αραιωθείσης ή άλλως πως υποβαθμισθείσης δασικής βλαστήσεως, είτε δια της φυτεύσεως ή σποράς, είτε δια της διευκολύνσεως της φυσικής αναγεννήσεως, προς δημιουργίαν δάσους ή δασικής εκτάσεως» συνάγονται τα εξής: Με την πρώτη από τις ανωτέρω διατάξεις (άρθρο 24 παρ. 1) τίθεται ρητώς ο κανόνας ότι, εν όψει της προστασίας του εν γένει φυσικού περιβάλλοντος μέρος του οποίου αποτελούν τα δάση και οι δασικές εκτάσεις (εφεξής για αμφοτέρω: εκτάσεις με δασική βλάστηση) απαγορεύεται η μεταβολή του

προορισμού τους, δηλαδή η απώλεια της ιδιότητας τους αυτής ως εκτάσεων με δασική βλάστηση, όπως η εν λόγω ιδιότητα ορίζεται ειδικότερα στην υπό την ανωτέρω διάταξη ερμηνευτική δήλωση. Τίθεται δε περαιτέρω εξ ίσου ρητώς αλλά και εξαντλητικώς η εξαίρεση ότι η εν λόγω μεταβολή επιτρέπεται με την έκδοση της οικείας νομικής πράξεως (ΣΤΕ Ολομ. 2636/2009) προκειμένου οι εκτάσεις που έχουν την ανωτέρω ιδιότητα να την απωλέσουν για να χρησιμοποιηθούν ως αγροτική εκμετάλλευση ή για άλλο, επιβαλλόμενο από το δημόσιο συμφέρον σκοπό, όντως εν προκειμένω περαιτέρω αδιάφορου αν εν συνεχεία οι ανωτέρω εκτάσεις απώλεσαν και υλικώς την ιδιότητα τους αυτή ή αν, μετά το πέρας της κατά τα ανωτέρω μεταβολής του προορισμού τους, επιβάλλεται η επανάκτηση της (πρβλ. ΣΤΕ Ολομ. 2636/2009, Ολομ. 2573/1994, Ολομ. 2281/1992). Αντιθέτως, από την αδιάστικτη διατύπωση της δεύτερης από τις ανωτέρω συνταγματικές διατάξεις, που όπως έχει ήδη λεχθεί δεν τοποθετείται συστηματικώς ούτε καν στο κεφάλαιο στο οποίο περιλαμβάνεται το ανωτέρω άρθρο 24 περί επιτρεπτών μεταβολών των εκτάσεων με δασική βλάστηση, εν όψει δε και του άρθρου 37 παρ. 1 του Ν. 998/1979, προκύπτει ότι τίθεται με αυτήν ο άνευ ουδεμιάς προβλεπόμενης εξαιρέσεως για δημοσίου συμφέροντος σκοπούς κανόνας ότι μία έκταση με δασική βλάστηση που έχει υλικώς απολέσει την κατά τα οριζόμενα στην προαναφερόμενη ερμηνευτική δήλωση ιδιότητα της αυτή όχι κατ' εκτέλεση νομικής πράξεως, αλλά από υλικές πράξεις ή φυσικά αίτια (ΣΤΕ Ολομ. 2753/1994, Ολομ. 2281/1992), ναι μεν δεν παύει νομικώς να την έχει, εφ' όσον υλικώς την έχει κατά τα προαναφερόμενα απολέσει, αλλά επί πλέον α) όχι μόνον κηρύσσεται αναδασωτέα, προφανώς για να επανακτήσει υλικώς την υλικώς και μόνο απολεσθείσα, κατά τα ανωτέρω ιδιότητα, εφ' όσον καμία άλλη έννοια της αναδασώσεως δεν δίνεται από τη νομοθεσία ούτε και είναι νοητή, αλλά και β) αποκλείεται να διατεθεί για άλλον προορισμό, δηλαδή κατά τρόπο αναιρούντα τη δυνατότητα υλικής επανακτήσεως της υλικώς απολεσθείσης ιδιότητας, για την οποία ακριβώς κηρύχθηκε αναδασωτέα και μετά την επίτευξη της οποίας (επανακτήσεως) η έκταση αυτή παύει να είναι αναδασωτέα με την έκδοση της οικείας περί άρσεως της αναδασωτέας πράξεως ως καταστάσα πλέον και υλικώς έκταση με δασική βλάστηση και, συνεπώς, υποκείμενη εφεξής πλέον στις διατάξεις του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος, άρα και στην προβλεπόμενη από αυτές εξαίρεση (ΣΤΕ Ολομ. 2778/1988). Η διάθεση της αναδασωτέας εκτάσεως κατά τρόπο αναιρούντα την κατά τα ανωτέρω δυνατότητα υλικής επανακτήσεως της υλικώς απολεσθείσας ιδιότητας της θα ήταν επιτρεπτή μόνον αν η διάταξη του άρθρου 117 παρ. 3 του Συντάγματος δεν προέβλεπε και τον

προαναφερόμενο αποκλεισμό της διαθέσεως της εκτάσεως αυτής για άλλον προορισμό, αλλά περιοριζόταν στην συνεπεία της υλικής απώλειας της ιδιότητας της διατήρησης αυτής (της ιδιότητας της) νομικώς και την κήρυξη της ως αναδασωτέας, οπότε ως αναδασωτέα έκταση κατά πλάσμα δικαίου έχουσα δασική βλάστηση θα υπέκειτο στις διατάξεις του αρθρ. 24 παρ. 1 του Συντάγματος. Υπέρ της απόψεως αυτής συνηγορεί και το ότι στις συζητήσεις κατά την 25η Συνεδρίαση/22.3.197 της Ολομέλειας της Επιτροπής του Συντάγματος 1975, οπότε η ανωτέρω διάταξη προτάθηκε για πρώτη φορά και περιελήφθη ως παρ. 12 του άρθρου 111 του σχεδίου αυτής με τη διατύπωση «Δημόσιαι και ιδιωτικάί δασικάί εκτάσεις αποψιλωθείσα ή άλλως πως καταστραφείσαι είναι μόνον αναδασωτέαι, ουδέποτε δε διατίθενται δι' έτερον σκοπόν», η αποφυγή οικοπεδοποιήσεως των εκτάσεων με δασική βλάστηση που καταστράφηκε αναφέρθηκε απλώς ως παράδειγμα τέτοιας διαθέσεως και μάλιστα συνεπεία της καταστροφής της μόνο από πυρκαϊά. Το ανωτέρω δε παράδειγμα δεν το ανέφεραν οι βουλευτές που είχαν υποβάλει τη σχετική πρόταση (σελ. 423-425 πρακτικών). Επί πλέον, στην Ολομέλεια της Βουλής (Συνεδρίαση 072.6.1975, σ. 1055 πρακτικών), ο Κ. Τσάτσος, εκπρόσωπος των βουλευτών που υπέβαλαν την τροπολογία, η οποία αποτέλεσε την ισχύουσα διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 117, ρητώς ανέφερε ότι ο κίνδυνος είναι η μετατροπή των καταστροφεισών εκτάσεων με δασική βλάστηση «είτε εις οικόπεδα είτε εις χωράφια», δηλαδή η διάθεση τους για οιονδήποτε άλλο πλην της ανακτήσεως της δασικής βλαστήσεως προορισμό, παραθέτων τους δύο συνηθέστερους πλην όχι μοναδικούς τέτοιους προορισμούς, εν γνώσει βεβαίως της προβλεπόμενης από το αρθρ. 24 παρ. 1 εξαιρέσεως, το οποίο είχε γίνει ήδη δεκτό ως άρθρο 27 (συνεδρ. ΟΘ/26.4.1975, σ. 551 πρακτικών). Τούτων έπεται ότι οι επίδικες διατάξεις, καθ' όσον επιτρέπουν την κατασκευή και εγκατάσταση έργων ηλεκτροπαραγωγής από Α.Π.Ε. σε αναδασωτέες εκτάσεις πριν την έκδοση πράξεως περί άρσεως της αναδασώσεώς τους λόγω επανακτήσεως της ιδιότητας για την απώλεια της οποίας κηρύχθηκαν αναδασωτέες είναι ανίσχυρες ως αντίθετες προς το αρθρ. 117 παρ. 3 του Συντάγματος.

15. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, οι προσβαλλόμενες πράξεις αφορούν την εγκατάσταση αιολικού σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (ΑΣΠΗΕ), ισχύος 36 MW στη θέση «Μελίσσι» του Δήμου Θίσβης Βοιωτίας. Το έργο αφορά την εγκατάσταση αιολικού πάρκου από 12 ανεμογεννήτριες, ισχύος 3 MW η καθεμιά και ενός οικίσκου 120 μ2, με παράλληλη διάνοιξη οδού πρόσβαση 5,3 χλμ. Για την εγκατάσταση του επίμαχου αιολικού σταθμού εγκρίνεται η επέμβαση σε δημόσια

δασική αναδασωτέα έκταση (η οποία στη Μ.Π.Ε. περιγράφεται ως έκταση με χαμηλή βλάστηση - αραιή σελ. 28) συνολικού εμβαδού 188.404 τ.μ., ενώ η συνολική έκταση που θα καταλάβουν οι ανεμογεννήτριες θα ανέλθει στα 24.000 τ.μ. Περαιτέρω, στην προσβαλλόμενη έγκριση περιβαλλοντικών όρων, στην οποία ενσωματώνεται η έγκριση επεμβάσεως, έχουν τεθεί όροι για τη μείωση των συνεπειών από την εκτέλεση του επίδικου έργου στη συγκεκριμένη έκταση και στη σχετική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, διαλαμβάνονται τα εξής: (σελ. 56) «Οι εργασίες κατασκευής του έργου θα απαιτήσουν περιορισμένης έκτασης επεμβάσεις ... Μικρές εκτάσεις της υπάρχουσας βλάστησης θα εκχερσωθούν για την κατασκευή των πλατειών θεμελίωσης των πλατειών γύρω από τη θέση της κάθε ανεμογεννήτριας, για την εσωτερική οδοποιία και την κατασκευή του οικίσκου ελέγχου του Πάρκου. Επομένως, θα επέλθει μια μικρή τοπική μεταβολή στη βλάστηση, όχι όμως και στη χλωριδική σύνθεση του οικοσυστήματος». Συγκεκριμένα, έχουν τεθεί, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθοι όροι: «... Β. Όροι επέμβασης: ... 4. Η εταιρεία κατασκευής του αιολικού σταθμού υποχρεούται για την αποκατάσταση της δασικής βλάστησης των διαταραχθέντων χώρων που δεν εμποδίζουν την λειτουργία του έργου (επιφάνειες πρανών εκχωμάτων όπου είναι δυνατή, επιχωμάτων δρόμων, ελεύθερες επιφάνειες πλατειών Α/Γ), σύμφωνα με την συνταχθείσα προμελέτη από τη Δασολόγο Σκαραφίγκα Μαρία η οποία θα συμπληρωθεί μεταγενέστερα στο στάδιο της οριστικής μελέτης μετά την τελική διαμόρφωση των εδαφικών επιφανειών, με τις υποδείξεις της Δασικής Υπηρεσίας για φύτευση των κατάλληλων στη χλωρίδα της περιοχής ειδών. Η φροντίδα των φυτών θα συνεχιστεί για τουλάχιστον τρία (3) έτη από τη φύτευση τους με ευθύνη του φορέα κατασκευής ο οποίος μάλιστα φέρει και την ευθύνη προστασίας των από εξωτερικούς κινδύνους (βόσκηση) και για το λόγο αυτό θα πρέπει να περιφράξει το σύνολο των εκτάσεων φύτευσης. 5. Η φυτική γη που θα απαιτηθεί για τη βελτίωση των εδαφικών συνθηκών φύτευσης των δενδρυλλίων θα προέλθει από τις εδαφικές θέσεις διαμόρφωσης για την τοποθέτηση των στοιχείων του σταθμού εφόσον παρουσιάζει ικανοποιητικό βαθμό καταλληλότητας ή από το ελεύθερο εμπόριο, απαγορευμένης οποιασδήποτε λήψης από έκταση δασικού χαρακτήρα. Η εναπόθεση της φυτικής γης στους λάκκους φύτευσης θα γίνεται σε βάθος μεγαλύτερο κατά 0,2 μ. του προβλεπόμενου βάθους φύτευσης των φυτών στη μελέτη αποκατάστασης του σταθμού και το οποίο αναγκαστικά θα διαμορφωθεί σε 0,7 μ. 6. Απαγορεύεται η μεταβολή της χρήσης της έκτασης, πέραν του εγκεκριμένου σκοπού ... 9. Σε περίπτωση που για οποιαδήποτε λόγο παύσει η λειτουργία του αιολικού σταθμού, η εταιρεία οφείλει να απομακρύνει

τις εγκαταστάσεις και η έκταση επανέρχεται στη διαχείριση της Δασικής Υπηρεσίας ... 12. Αν για οποιοδήποτε τεχνικά αποδεκτό λόγο η επιφάνεια επέμβασης σε έκταση δασικού χαρακτήρα παρουσιάσει τροποποίηση, είτε λόγω αλλαγής της θέσης των έργων του σταθμού είτε λόγω προσαύξησης της επιφάνειας χρήσης σε οποιοδήποτε στοιχείο του έργου, η εταιρεία με νέο αίτημα της και προσκόμιση των απαραίτητων στοιχείων, πριν την επέμβαση επί της νέας έκτασης, θα ζητήσει την αλλαγή θέσης ή το επιπλέον της επέμβασης στα πλαίσια της οριζόμενης διαδικασίας στην αρ. 104248/06 Κ.Υ.Α. ... Γ. Όροι κατασκευής: ... 2. Η οποιαδήποτε φθορά δασικής βλάστησης θα περιοριστεί στην ελάχιστη δυνατή. Η υλοτομία και απομάκρυνση των δασικών προϊόντων θα προηγηθούν κάθε επέμβασης και θα γίνουν με τις υποδείξεις του αρμόδιου Δασαρχείου. 3. Το δασικό περιβάλλον που θα αλλοιωθεί από την όλη επέμβαση και μετά την ολοκλήρωση των εργασιών δεν θα καλύπτεται από έργα υποδομής, πρέπει να αποκατασταθεί και προς τούτο επιβάλλεται να συνταχθεί ειδική δασοτεχνική μελέτη. Επίσης όλα τα πρανή που θα δημιουργηθούν από τη διάνοιξη της οδοποιίας πρόσβασης και της εσωτερικής οδοποιίας, καθώς και όλων των επιφανειών που θα δημιουργηθούν στα πλαίσια του έργου και επιδέχονται βλάστηση (πρανή επιχωμάτων, βαθμίδες ορυγμάτων χώροι απόθεσης, νησίδες κ.λπ.) θα φυτευτούν, κατά προτίμηση με φυτά της αυτοφυούς χλωρίδας της περιοχής, κατόπιν εκπόνησης ειδικών φυτοτεχνικών μελετών. Οι εργασίες φύτευσης να αρχίζουν αμέσως σε κάθε τμήμα πρανούς ή επιφάνειας όπου έχουν περατωθεί οι χωματοургικές εργασίες και έχουν διαμορφωθεί τα τελικά υψόμετρα (με προσθήκη φυτικής γης τουλάχιστον 50 εκ.) και να είναι ανάλογες με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε επιμέρους περιοχής. Συγκεκριμένα: - Για την αποκατάσταση του τοπίου, τις χωματοургικές εργασίες θα πρέπει να ακολουθήσουν έργα αντιδιαβρωτικά που θα εμποδίζουν την απώλεια πολύτιμου εδάφους και τη δημιουργία αυλακωτής διάβρωσης πριν ακόμη αναπτυχθεί επαρκής βλάστηση. - Όλες οι φυτεύσεις να γίνουν με παράλληλη εξασφάλιση άρδευσης για γρήγορη ανάπτυξη και συντήρηση της βλάστησης. - Φυτική γη που υπάρχει στην περιοχή εκτέλεσης του έργου θα συλλέγεται και θα διαφυλάσσεται προκειμένου να χρησιμοποιηθεί κατά τις εργασίες αποκατάστασης. Σε αντίθετη περίπτωση, θα μεταφέρεται για τις ανάγκες του έργου φυτική γη από δανειοθαλάμους που θα εγκριθούν από τη Δ/ση ΠΕ.ΧΩ. Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. - Όπου αναμένεται απώλεια βιοτόπων φυσικής βλάστησης, διαίρεση ή κατάτμηση των φυσικών οικοτόπων να εφαρμοστούν επανορθωτικά μέτρα όπως είναι η φύτευση. - Για την αποκατάσταση της δασικής βλάστησης όπου αυτή θιγεί, να συνταχθούν ειδικές δασοτεχνικές μελέτες, σύμφωνα

με το αρθ. 16 του Ν. 998/79. - Να χρησιμοποιηθούν αυτόχθονα είδη ώστε να επιτευχθεί η αισθητική και οικολογική ενοποίηση με τον περιβάλλοντα χώρο (την υφιστάμενη δομή και χλωριδική σύνθεση του τύπου βλάστησης της περιοχής) ...

5. Ο οικίσκος ελέγχου θα κατασκευαστεί σε έκταση χωρίς δασική βλάστηση και με υλικά κατασκευής που θα εναρμονίζονται πλήρως με το φυσικό περιβάλλον ...». Εξάλλου, με την 1276/31.8.1998 απόφαση του Διευθυντή Δασών Ν. Βοιωτίας (Δ' 719), κηρύχθηκε αναδασωτέα λόγω καταστροφής της κατά την πυρκαγιά της 3.7.1998 δασική έκταση εμβαδού 47.500 στρεμμάτων του Όρους Ελικώνα (περιφ. Κοινοτήτων Προδρόμου, Θίσβης, Δομβραΐνας και Νεοχωρίου), έκταση δηλαδή, στην οποία περιλαμβάνεται και το τμήμα του χώρου (127 περίπου στρεμμάτων), όπου πρόκειται να δημιουργηθούν οι επίδικες εγκαταστάσεις. Υπό τα ανωτέρω δεδομένα, νομίμως, επετράπη με την προσβαλλόμενη πράξη η επέμβαση στην επίδικη έκταση, που αποτελεί μικρό τμήμα ευρύτερης αναδασωτέας εκτάσεως, η οποία περιγράφεται ως έκταση με χαμηλή - αραιή βλάστηση, ενώ τόσο στη ΜΠΕ όσο και στην πράξη έγκρισης περιβαλλοντικών περιλαμβάνονται μέτρα για τον περιορισμό της φθοράς της δασικής βλάστησης, αλλά και μέτρα αποκατάστασης της. Συνεπώς, οι περί του αντιθέτου λόγοι ακυρώσεως πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι. Κατά την ανωτέρω γνώμη της μειοψηφίας οι προσβαλλόμενες πράξεις είναι ακυρωτέες κατά το μέρος που περιλαμβάνουν έκταση, τμήμα της οποίας έχει κηρυχθεί αναδασωτέα.

16. Επειδή, κατόπιν τούτων, μη προβαλλομένου παραδεκτώς άλλου λόγου ακυρώσεως, εισαγόμενου στην Ολομέλεια μετά την ως άνω παραπεμπτική απόφαση 2474/2011 του Ε' Τμήματος, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί και να γίνουν δεκτές οι παρεμβάσεις.

ΣτΕ Ολ. 1971/2012

[Υπολογισμός στον Σ.Δ. των «τακτοποιούμενων» ημιϊπαίθριων χώρων]

Πρόεδρος: *Π. Πικραμμένος*

Εισηγητής: *Αικ. Σακελλαροπούλου*

Ανεξάρτητα από τη συνταγματικότητα της διάταξης που προβλέπει την διατήρηση με την καταβολή προστίμου επί σαράντα έτη των ημιυπαίθριων και των άλλων χώρων που έχουν μετατραπεί αυθαιρέτως σε χώρους κύριας χρήσεως, δεν παρέχεται η δυνατότητα έκδοσης νέας οικοδομικής άδειας για προσθήκη ή επέκταση κτηρίου, καθ' υπέρβαση των ισχυόντων όρων δόμησης. Δεκτή η αίτηση ακύρωσης της πράξεως της Πολεοδομίας, με την οποία επετράπη η ανέγερση νέας οικοδομής σε ακίνητο με την αντίληψη ότι οι χώροι που υπάγονται στις ρυθμίσεις του ν. 3843/2010 δεν υπολογίζονται στον συντελεστή δόμησης και ως εκ τούτου είναι δυνατό να ανεγερθεί και νέα οικοδομή, όταν υπάρχει υπόλοιπο συντελεστή δόμησης.

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, η αίτηση αυτή εισάγεται, ενώπιον της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 3900/2010 (Α' 213), κατόπιν της από 3.6.2011 πράξεως της Επιτροπής του ως άνω άρθρου.

3. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση: α) της υπ' αριθ. 15/4902/10/31.12.2010 πράξεως του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Πολεοδομίας Πολυγύρου της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Χαλκιδικής, με την οποία, κατ' επίκληση των διατάξεων του ν. 3843/2010, εκδηλώνεται άρνηση της Διοικήσεως να επιβάλλει κυρώσεις για πολεοδομικές παραβάσεις σε οικοδομή, στο Ο.Τ. 96, στην περιοχή Νικήτης του Δήμου Σιθωνίας Χαλκιδικής και β) της 4/2010 οικοδομικής άδειας του Τμήματος Πολεοδομίας Πολυγύρου, με την οποία επετράπη η ανέγερση νέας οικοδομής στο αυτό Ο.Τ.

4. Επειδή, νομίμως παρίσταται κατά τη συζήτηση της υποθέσεως στο ακροατήριο, ο Δήμος Πολυγύρου Χαλκιδικής, στον οποίο έχουν περιέλθει οι αρμοδιότητες εκδόσεως πολεοδομικών αδειών, δυνάμει των διατάξεων του ν. 3852/2010 (Α' 87).

5. Επειδή, ο ν. 3900/2010 «Εξορθολογισμός διαδικασιών και επιτάχυνση της διοικητικής δίκης ...» (Α' 213) όρισε στο άρθρο 1 παρ.1 αυτού τα ακόλουθα: «Οποιοδήποτε ένδικο βοήθημα ή μέσο ενώπιον οποιουδήποτε διοικητικού δικαστηρίου μπορεί να εισαχθεί στο Συμβούλιο της Επικρατείας με πράξη τριμελούς Επιτροπής, αποτελούμενης από τον Πρόεδρό του, τον αρχαιότερο Αντιπρόεδρο και τον Πρόεδρο του αρμόδιου καθ' ύλην Τμήματος, ύστερα από αίτημα ενός των διαδίκων, όταν με αυτό τίθεται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων. Η πράξη αυτή δημοσιεύεται σε δύο ημερήσιες εφημερίδες των Αθηνών και συνεπάγεται την αναστολή εκδίκασης των εκκρεμών υποθέσεων, στις οποίες τίθεται το ίδιο ζήτημα. Μετά την επίλυσή του, το Συμβούλιο της Επικρατείας μπορεί να παραπέμψει το ένδικο μέσο ή βοήθημα στο αρμόδιο διοικητικό δικαστήριο. Η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας δεσμεύει τους διαδίκους της ενώπιόν του δίκης, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι παρεμβάντες. Στη δίκη ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας μπορεί να παρέμβει κάθε διάδικος σε εκκρεμή δίκη, στην οποία τίθεται το ίδιο ως άνω ζήτημα, και να προβάλει τους ισχυρισμούς του σχετικά με το ζήτημα αυτό. Για την εν λόγω παρέμβαση δεν καταλογίζεται δικαστική δαπάνη, η δε μη άσκησή της δεν δημιουργεί δικαίωμα ασκήσεως ανακοπής ή τριτανακοπής. 2. Όταν διοικητικό δικαστήριο επιλαμβάνεται υπόθεσης, στην οποία ανακύπτει τέτοιο ζήτημα, μπορεί με απόφασή του, που δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα να υποβάλει σχετικό προδικαστικό ερώτημα στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Το δεύτερο εδάφιο της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζεται αναλόγως. Η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας είναι υποχρεωτική για το δικαστήριο που υπέβαλε το ερώτημα και δεσμεύει τους παρεμβάντες ενώπιόν του».

6. Επειδή, με τις διατάξεις του ως άνω άρθρου 1 του ν. 3900/2010 εισάγεται ο θεσμός της «δίκης-πilotου» ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας σε θέματα που, ως εκ της φύσεώς τους, έχουν γενικότερο ενδιαφέρον και, συνεπώς, αναμένεται να προκαλέσουν σημαντικό αριθμό διαφορών με τον κίνδυνο να εκδοθούν αντιφατικές αποφάσεις και να υπάρξει σημαντική καθυστέρηση για τους διαδίκους ενώπιον των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων. Στις περιπτώσεις αυτές δίνεται η δυνατότητα

στους διαδικούς και στα διοικητικά δικαστήρια να απευθύνονται απ' ευθείας στο Συμβούλιο της Επικρατείας ώστε αυτό να επιλύει τα σχετικά ζητήματα, διασφαλίζοντας την ενότητα της νομολογίας και την ασφάλεια δικαίου (βλ. σχετική αιτιολογική έκθεση του νόμου). Ειδικότερα, κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, εφ' όσον αίτημα διαδικού να εισαχθεί στο Συμβούλιο της Επικρατείας ένδικο βοήθημα ή μέσο αρμοδιότητας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, για το λόγο ότι τίθεται με αυτό ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος με συνέπειες για ευρύ κύκλο προσώπων, γίνεται δεκτό από την προβλεπομένη από τις διατάξεις αυτές τριμελή Επιτροπή, η οποία αποφασίζει εκ των ενόντων, βάσει των προβαλλομένων ισχυρισμών και των στοιχείων του φακέλου που διαθέτει, το Δικαστήριο αυτό εκδικάζει σε Ολομέλεια ή σε Τμήμα το ένδικο βοήθημα ή μέσο, εφαρμόζοντας ως προς την πληρεξουσιότητα τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 27 του π.δ/τος 18/1989 «Κωδικοποίηση διατάξεων νόμου για το Συμβούλιο της Επικρατείας» (Α' 8) και κατά τα λοιπά, ως προς το παραδεκτό και το βάσιμο του ενδίκου βοηθήματος ή μέσου, τις ισχύουσες για το ένδικο βοήθημα ή μέσο οικείες διατάξεις.

7. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, με την από 3.6.2011 πράξη της τριμελούς Επιτροπής του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 3900/2010, που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «ΕΣΤΙΑ» στις 15.6.2011 και στην εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ» στις 16.6.2011, έγινε δεκτό το αίτημα των ήδη αιτούντων να εισαχθεί προς εκδίκαση στο Συμβούλιο της Επικρατείας η από 18.2.2011 αίτηση ακυρώσεως που είχαν ασκήσει κατά των πιο πάνω πράξεων ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης, λόγω του γενικότερου ενδιαφέροντος του τιθέμενου με την αίτηση αυτή ζητήματος της συνταγματικότητας της διατάξεως του άρθρου 5 του ν. 3843/2010 (Α' 62).

8. Επειδή, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα: Οι αιτούντες φέρονται ως συγκύριοι μιας κατοικίας, η οποία ευρίσκεται στη θέση «Παραλία» της δημοτικής ενότητας Νικήτης του Δήμου Σιθωνίας Χαλκιδικής και, ειδικότερα, στο Ο.Τ. ... του οικισμού. Στο ίδιο Ο.Τ. ευρίσκεται η όμορη ιδιοκτησία του ..., εντός της οποίας υφίστανται δύο (2) κτίρια, το ένα στο βορειοανατολικό όριο του οικοπέδου και το άλλο στο βορειοδυτικό, τα οποία έχουν ανεγερθεί δυνάμει των υπ' αριθμ. 404/08.11.2004 και 453/10.11.2006 αδειών οικοδομής, αντίστοιχα, του Τμήματος Πολεοδομίας Πολυγύρου, της Διεύθυνσης Οικισμού και Περιβάλλοντος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Χαλκιδικής. Ο πρώτος των αιτούντων κατήγγειλε, με τις υπ' αριθμ. 15/5116/13.11.2008 και 15/1848/28.04.2009 αιτήσεις - αναφορές του προς

τη Διεύθυνση Πολεοδομίας και το Τμήμα Αυθαιρέτων Κατασκευών, αντίστοιχα, ότι κατά την ανέγερση των εν λόγω κτισμάτων έλαβε χώρα σωρεία πολεοδομικών παραβάσεων. Ειδικότερα, με την πρώτη από τις αναφορές αυτές επεσήμανε στα αρμόδια όργανα ότι στην ανεγερθείσα δυνάμει της υπ' αριθμ. 404/08.11.2004 άδειας οικοδομή έχει λάβει χώρα αλλαγή χρήσης του υπόγειου χώρου και η μετατροπή του σε τρία διαμερίσματα, κατά παράβαση των όρων της οικοδομικής άδειας, ενώ με τη δεύτερη κατήγγειλε ότι και στα δύο ακίνητα οι ημιυπαίθριοι χώροι μετατράπηκαν σε χώρους κατοικίας. Επί των καταγγελιών του αυτών, ο πρώτος αιτών ουδέποτε έλαβε απάντηση από τις αρμόδιες πολεοδομικές υπηρεσίες. Μετά ταύτα, η Διεύθυνση Πολεοδομίας της ίδιας Ν.Α. εξέδωσε υπέρ του ... την υπ' αριθμ. 4/2010 άδεια κατεδάφισης διώροφης οικοδομής κατοικιών και ανέγερσης διώροφης κατοικίας με υπόγειο, υπέργειο χώρο στάθμευσης και περίφραξη. Το δε εμβαδόν της ολικής επιφάνειας της κατοικίας ορίστηκε σε 164,79 τ.μ.. Ακολούθως, οι αιτούντες με την υπ' αριθμ. 15/1474/19.03.2010 αίτησή τους κατήγγειλαν εκ νέου ότι στα δύο υφιστάμενα κτίρια είχαν λάβει χώρα πολεοδομικές παραβάσεις και, ειδικότερα, ότι στη νεώτερη οικοδομή είχε αφενός κατασκευασθεί μεσοπάτωμα με κατοικήσιμους χώρους, αφετέρου οι ημιυπαίθριοι χώροι είχαν μετατραπεί σε δωμάτια. Η δε παλαιότερη οικοδομή είχε υπερβεί το προβλεπόμενο στην οικοδομική άδεια ύψος (7,5 μ.) κατά ένα μέτρο. Για το λόγο δε αυτό ζήτησαν την ανάκληση της υπ' αριθμ. 4/2010 οικοδομικής άδειας, καθόσον είχε εκδοθεί καθ' υπέρβαση του προβλεπόμενου για το οικόπεδο του ... συντελεστή δόμησης (όπως προκύπτει από την από 11.03.2010 τεχνική έκθεση της ..., αρχιτέκτονος μηχανικού των αιτούντων). Εξάλλου, με την υπ' αριθμ. 15/4000/28.07.2010 αναφορά-καταγγελία τους οι αιτούντες ανέφεραν ότι και στην παλαιότερη οικοδομή είχε κατασκευαστεί κατοικήσιμος χώρος εντός της στέγης και επανέλαβαν ότι το ίδιο κτίριο παρουσιάζει υπέρβαση ύψους κατά ένα μέτρο. Σε απάντηση της πρώτης από τις ανωτέρω καταγγελίες εκδόθηκε το υπ' αριθμ. 15/1474/22.06.2010 έγγραφο του Προϊσταμένου του Τμήματος Πολεοδομικών Εφαρμογών της Διεύθυνσης Πολεοδομίας. Σε αυτό αναφέρεται ότι, στο πλαίσιο της αυτοψίας, διαπιστώθηκε η περίκλιση δύο ημιυπαίθριων χώρων στο ισόγειο του ανεγερθέντος δυνάμει της δεύτερης χρονικά οικοδομικής άδειας κτιρίου και η αυθαίρετη αλλαγή χρήσης των χώρων στάθμευσης του ημιυπογείου με την μετατροπή τους σε κατοικίες στο κτίριο που κατασκευάστηκε δυνάμει της πρώτης χρονικά άδειας. Για τους λόγους αυτούς, κλήθηκε η αστυνομία να προβεί σε διακοπή κάθε οικοδομικής εργασίας που εκτελούνταν δυνάμει της υπ' αριθμ. 4/2010 οικοδομικής άδειας, λόγω των υπερβάσεων που διαπιστώθηκαν στα ήδη υφιστάμενα κτίρια. Ο

ίδιος προϊστάμενος, ωστόσο, με άλλο έγγραφό του προς το Τμήμα Αυθαίρετων Κατασκευών (υπ' αριθμ. 15/4000/05.08.2010), υπενθύμισε στην τελευταία αυτή υπηρεσία ότι πριν από την έκδοση οποιασδήποτε δυσμενούς πράξεως εις βάρος του ... έπρεπε να διερευνηθεί τυχόν υπαγωγή των χώρων που άλλαξαν χρήση στις διατάξεις του κεφαλαίου Β' του ν. 3843/2010, «Ταυτότητα κτιρίων, υπερβάσεις δόμησης και αλλαγές χρήσης, μητροπολιτικές αναπλάσεις και άλλες διατάξεις». Κατόπιν τούτου, ο Προϊστάμενος του Τμήματος Αυθαίρετων Κατασκευών ενημέρωσε, με το υπ' αριθμ. 15/οικ.4873/22.09.2010 έγγραφό του, τους αιτούντες ότι για τις διαπιστωθείσες αλλαγές χρήσεων στις δύο οικοδομές του ..., ο τελευταίος έχει καταθέσει ενώπιον της ίδιας υπηρεσίας τις υπ' αριθμ. 273 έως 284/16.09.2010 αιτήσεις για την «τακτοποίηση», σύμφωνα με το άρθρο 5 του ν. 3843/2010, των σχετικών παραβάσεων, και ότι στην παρ. 6 του ίδιου άρθρου προβλέπεται η αναστολή, μετά την υποβολή των σχετικών με την τακτοποίηση νόμιμων δικαιολογητικών, της επιβολής οποιουδήποτε προστίμου και οποιασδήποτε διαδικασίας επιβολής κυρώσεων. Την ίδια ημέρα (22.09.2010), ο πρώτος αιτών υπέβαλε νέα αίτηση ανακλήσεως της υπ' αριθμ. 4/2010 οικοδομικής άδειας (υπ' αριθμ. 15/4902/22.09.2010), διότι η Διοίκηση αρνήθηκε, με το ως άνω υπ' αριθμ. 15/1474/22.06.2010 έγγραφο του Προϊσταμένου του Τμήματος Πολεοδομικών Εφαρμογών της Διεύθυνσης Πολεοδομίας, να ελέγξει τις υπερβάσεις ύψους των δύο οικοδομών. Στη συνέχεια, με το υπ' αριθμ. 15/6000/30.11.2010 έγγραφό της, η υπάλληλος του Τμήματος Αυθαίρετων Κατασκευών, ..., ενημέρωσε τον Προϊστάμενό της ότι, κατόπιν αυτοψίας που διενεργήθηκε από την ίδια, διαπιστώθηκε πως και στις δύο οικοδομές που ευρίσκονται στο οικόπεδο του ... υπάρχουν πατάκια μη προβλεπόμενα στις υπ' αριθμ. 404/2004 και 453/2006 οικοδομικές άδειες. Πλην, για τους χώρους αυτούς ο τελευταίος έχει υποβάλει αιτήσεις υπαγωγής τους στο καθεστώς του ν. 3843/2010. Ακολούθως, με το ήδη προσβαλλόμενο, υπ' αριθμ. 15/4902/10/31.12.2010 έγγραφό του, ο Προϊστάμενος του Τμήματος Πολεοδομικών Εφαρμογών της Διεύθυνσης Πολεοδομίας απάντησε στην τελευταία καταγγελία των αιτούντων, επισημαίνοντας ότι για τις διαπιστωθείσες μετά και από δεύτερη αυτοψία υπερβάσεις στις δύο οικοδομές, εξαιτίας των οποίων έχουν διακοπεί οι οικοδομικές εργασίες δυνάμει της υπ' αριθμ. 4/2010 οικοδομικής άδειας, ο ... έχει υποβάλει αίτηση υπαγωγής των χώρων, των οποίων η χρήση έχει μεταβληθεί, στο καθεστώς του άρθρου 5 του ν. 3843/2010, με συνέπεια να έχει ανασταλεί κάθε διαδικασία επιβολής κυρώσεων. Για το λόγο δε αυτό δεν συντρέχει περίπτωση ανακλήσεως της υπ' αριθμ. 4/2010 οικοδομικής άδειας, ενώ μετά την περαίωση της προβλεπόμενης στο άρθρο 5 του ως

άνω νόμου διαδικασίας θα επιτραπεί η συνέχιση των οικοδομικών εργασιών δυνάμει της άδειας αυτής. Ήδη με την κρινόμενη αίτηση, οι αιτούντες ζητούν την ακύρωση του τελευταίου αυτού εγγράφου του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Πολεοδομικών Εφαρμογών, καθώς και της υπ' αριθμ. 4/2010 άδειας οικοδομής του Τμήματος Πολεοδομίας Πολυγύρου.

9. Επειδή, το προσβαλλόμενο έγγραφο του Διευθυντή Πολεοδομίας Πολυγύρου, το οποίο εκδόθηκε μετά από νέα έρευνα (δεύτερη αυτοψία) και μετά την έναρξη ισχύος των ρυθμίσεων του ν. 3843/2010 έχει ως συνέπεια ενόψει των ρυθμίσεων του τελευταίου αυτού νόμου, την επαναβίωση της οικοδομικής άδειας 4/2010, για την οποία είχε προηγουμένως εκδοθεί, κατά τα ήδη εκτεθέντα, σήμα διακοπής εργασιών. Με τα δεδομένα αυτά, το πιο πάνω έγγραφο αποτελεί εκτελεστή διοικητική πράξη και προσβάλλεται παραδεκτώς με την κρινόμενη αίτηση.

10. Επειδή, οι αιτούντες φερόμενοι ως ιδιοκτήτες ομόρου ακινήτου, ασκούν με έννομο συμφέρον την κρινόμενη αίτηση, δεδομένου μάλιστα ότι το σήμα διακοπής εργασιών στην επίμαχη οικοδομή εκδόθηκε, κατά τα ήδη εκτεθέντα, ύστερα από καταγγελία που υπέβαλαν.

11. Επειδή, όπως έχει παγίως κριθεί καθ' ερμηνεία του άρθρου 24 του Συντάγματος, με τις διατάξεις αυτές έχει αναχθεί σε συνταγματικά προστατευόμενη αξία το οικιστικό, φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, από το οποίο εξαρτάται η ποιότητα ζωής και η υγεία των κατοίκων των πόλεων και των οικισμών. Οι συνταγματικές αυτές διατάξεις απευθύνουν επιταγές στο νομοθέτη (κοινό ή κανονιστικό) να ρυθμίσει τη χωροταξική ανάπτυξη και πολεοδομική διαμόρφωση της χώρας με βάση ορθολογικό σχεδιασμό, υπαγορευόμενο από πολεοδομικά κριτήρια, σύμφωνα με τη φυσιογνωμία, τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες κάθε περιοχής. Κριτήρια για τη χωροταξική αναδιάρθρωση και την πολεοδομική ανάπτυξη των πόλεων και των οικιστικών εν γένει περιοχών είναι η εξυπηρέτηση της λειτουργικότητας των οικισμών και η εξασφάλιση των καλύτερων δυνατών όρων διαβίωσης των κατοίκων. Κατ' ακολουθίαν τούτων, απαγορεύεται, καταρχήν, η λήψη μέτρων που επιφέρουν επιδείνωση των όρων διαβίωσης και υποβάθμιση του υπάρχοντος φυσικού ή του διαγραφόμενου από την ισχύουσα πολεοδομική νομοθεσία οικιστικού περιβάλλοντος. Επομένως, ο κοινός νομοθέτης μπορεί να τροποποιεί τις ισχύουσες πολεοδομικές ρυθμίσεις εφόσον η εισαγόμενη νέα ρύθμιση αποσκοπεί στη

βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων. Η τήρηση της συνταγματικής αυτής επιταγής υπόκειται στον οριακό έλεγχο του ακυρωτικού δικαστή, ο οποίος οφείλει, βάσει των διδαγμάτων της κοινής πείρας, να σταθμίσει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση κατά πόσο υποβαθμίζεται το περιβάλλον (Ολομ. ΣτΕ 418/2011, 3059/2009, 123/2007, 1528/2003 κ.ά.).

12. Επειδή, περαιτέρω, στο άρθρο 2 παρ. 32 του ν. 1577/1985 (Α΄ 210), «Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός (ΓΟΚ)», όπως η παράγραφος αυτή ισχύει μετά την αντικατάσταση της με το άρθρο 1 παρ. 4 του ν. 2831/2000 (Α΄ 140) ορίζεται ότι: «Ημιυπαίθριος χώρος είναι ο στεγασμένος χώρος του κτιρίου, του οποίου η μία τουλάχιστον πλευρά είναι ανοιχτή προς τον κοινόχρηστο χώρο ή τους ακάλυπτους χώρους του οικοπέδου που δεν προσμετρώνται στην κάλυψη και οι υπόλοιπες πλευρές του ορίζονται από τοίχους ή κατακόρυφα φέροντα ή μη στοιχεία και χρησιμοποιείται για τη μετακίνηση ή προσωρινή παραμονή ανθρώπων», στο άρθρο 5 ότι: «1. Δεν επιτρέπεται να μεταβάλλονται η σύμφωνα με την οικοδομική άδεια χρήση του κτιρίου ή μέρους αυτού και οι διαστάσεις των χώρων κοινής χρήσης χωρίς προηγούμενη σχετική άδεια της αρμόδιας πολεοδομικής υπηρεσίας, εφόσον η μεταβολή αυτή θίγει τις ισχύουσες πολεοδομικές διατάξεις. ... 2. Η παράβαση της προηγούμενης παραγράφου συνεπάγεται την εφαρμογή των διατάξεων για τις αυθαίρετες κατασκευές. 3. ...», στο άρθρο 7 ότι: «1. Για τον υπολογισμό του συντελεστή δόμησης που πραγματοποιείται στο οικόπεδο: Α. Προσμετρούνται: α) οι επιφάνειες των στεγασμένων και κλειστών από όλες τις πλευρές χώρων του κτιρίου, οποιασδήποτε χρήσης σε όλους τους ορόφους, καθώς και τα υπόγεια, με την επιφύλαξη της επόμενης περίπτωσης Β. β., β) οι επιφάνειες των εξωστών και ημιυπαίθριων χώρων εκτός από τους αναφερόμενους στην παράγραφο 2 του άρθρου 11. γ) οι ακάλυπτες επιφάνειες με διάσταση μικρότερη των 1,20 μ. Β. Δεν προσμετρούνται: α)... β) Ένας υπόγειος όροφος επιφάνειας ίσης με εκείνη που καταλαμβάνει το κτίριο, προοριζόμενος αποκλειστικά για βοηθητικές χρήσεις... γ) ... δ) ... ε) Εξώστες, ημιυπαίθριοι χώροι, αρχιτεκτονικά στοιχεία, προστεγάσματα και σκίαστρα, όπως ορίζεται στο άρθρο 11 (όπως η διάταξη αυτή ισχύει μετά την αντικατάστασή της με την παρ. 2 άρθρου 5 του ν. 2831/2000, Α΄ 140, στ)... ζ) ... η) οι στεγασμένοι ανοικτοί χώροι στάθμευσης αυτοκινήτων που κατασκευάζονται στο ισόγειο του κτιρίου ή στην pilotis, καθώς και οι κλειστοί χώροι στάθμευσης αυτοκινήτων που κατασκευάζονται σε υπόγειους ορόφους (όπως η διάταξη αυτή ισχύει μετά την αντικατάστασή της αρχικώς με την παρ. 2β του άρθρου 41 του ν. 3775/2009, η οποία αντικαταστάθηκε,

ακολουθώς, με την παρ. 2 του άρθρου 9 του ν. 3843/2010), θ)... ι) Ο ελεύθερος ημιυπαίθριος χώρος που δημιουργείται όταν το κτίριο κατασκευάζεται σε υποστυλώματα (PILOTIS)... ιβ) Ο χώρος που βρίσκεται κάτω από κλειστούς ή ημιυπαίθριους χώρους χωρίς να είναι ο ίδιος κλειστός ή ημιυπαίθριος (όπως οι δύο τελευταίες περιπτώσεις προστέθηκαν με την παρ. 3 του άρθρου 5 του ν. 2831/2000)» και στο άρθρο 11 ότι: «1. Εξώστες με τυχόν οριζόντια φέροντα ή κατακόρυφα και οριζόντια αρχιτεκτονικά στοιχεία και ημιυπαίθριοι χώροι διατάσσονται ελεύθερα σε οποιαδήποτε όψη και όροφο του κτιρίου. 2. Εξώστες και ημιυπαίθριοι χώροι συνολικής επιφάνειας έως 40% αυτής που επιτρέπεται να δομηθεί συνολικά στο οικόπεδο δεν υπολογίζονται στο συντελεστή δόμησης. Από το ανωτέρω ποσοστό οι ημιυπαίθριοι χώροι δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν το 20% του σ.δ. Για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής, οι ημιυπαίθριοι χώροι πρέπει να έχουν πλάτος τουλάχιστον 2,50 μ. και βάθος μικρότερο ή ίσο με το πλάτος τους. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής εφαρμόζονται τόσο για τα νέα κτίρια, όσο και για τις προσθήκες σε υφιστάμενα κτίρια... Η τελευταία αυτή διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 11 τροποποιήθηκαν αρχικώς με το άρθρο 40 παρ. 1 εδ. α' του ν. 3775/2009, η οποία αντικαταστάθηκε ακολουθώς από το άρθρο 9 παρ. 1 του ν. 3843/2010 ως εξής: «Εξώστες και ημιυπαίθριοι χώροι συνολικής επιφάνειας έως 35% αυτής που επιτρέπεται να δομηθεί συνολικά στο οικόπεδο, δεν υπολογίζονται στο συντελεστή δόμησης. Από το ανωτέρω ποσοστό οι ημιυπαίθριοι χώροι δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν το 15% του συντελεστή δόμησης. Για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής, οι ημιυπαίθριοι χώροι πρέπει να έχουν πλάτος τουλάχιστον 2,50 μ. και βάθος μικρότερο ή ίσο με το πλάτος τους. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής εφαρμόζονται τόσο για τα νέα κτίρια, όσο και για τις προσθήκες σε υφιστάμενα κτίρια. Επιπλέον, στο άρθρο 14 του ΓΟΚ ορίζεται ότι: «1. Χαμηλό κτίριο είναι αυτό του οποίου κύρια χρήση είναι η κατοικία και το οποίο έχει μέγιστο ύψος το πολύ 8,50 μ., μη συμπεριλαμβανομένης της στέγης, από την οριστική στάθμη του εδάφους και έχει συνολική επιφάνεια που υπολογίζεται στο σ.δ. το πολύ 400 τ.μ.. Στο οικόπεδο είναι δυνατή η κατασκευή περισσότερων του ενός χαμηλών κτιρίων, με την προϋπόθεση ότι η συνολική επιφάνεια όλων των κτιρίων που υπολογίζεται στο σ.δ. δεν υπερβαίνει τα 400 τ.μ. 2. Στη συνολική επιφάνεια, που προκύπτει από το συντελεστή δόμησης, για τα χαμηλά κτίρια δεν υπολογίζονται, εκτός από τα αναφερόμενα στο άρθρο 7, και: α) εξώστες και ημιυπαίθριοι χώροι, ανεξάρτητα από την επιφάνειά τους. β) Ανοιχτές κλίμακες κύριας ή βοηθητικής χρήσης». Περαιτέρω, στο άρθρο 22 του ΓΟΚ ορίζονται τα εξής: «1. Για την εκτέλεση οποιασδήποτε εργασίας δόμησης εντός ή εκτός οικισμού απαιτείται

οικοδομική άδεια της αρμόδιας πολεοδομικής υπηρεσίας. Τέτοιες εργασίες είναι ιδίως οι εκσκαφές και επιχώσεις, η εγκατάσταση ικριωμάτων, η ανέγερση, επισκευή, διαρρύθμιση και κατεδάφιση κτιρίων και των παραρτημάτων τους. Η οικοδομική άδεια κτιρίου ή εγκατάστασης θεωρείται ότι περιλαμβάνει τη διαμόρφωση του εδάφους, τις αναγκαίες εκσκαφές για τη θεμελίωση του κτηρίου ή της εγκατάστασης, καθώς και την κατασκευή περιφραγμάτων, βόθρων και υπόγειων δεξαμενών ύδατος... 2. ... 3. Κάθε κατασκευή που εκτελείται α) χωρίς την άδεια της παρ. 1 ή β) καθ' υπέρβαση της άδειας ή γ) με βάση άδεια που ανακλήθηκε ή δ) κατά παράβαση των σχετικών διατάξεων είναι αυθαίρετη και υπάγεται στις σχετικές για τα αυθαίρετα διατάξεις του ν. 1337/1983 όπως ισχύουν...». Εξάλλου, στο άρθρο 17 του ν. 1337/1983, «Επέκταση των πολεοδομικών σχεδίων, οικιστική ανάπτυξη και σχετικές ρυθμίσεις (Α' 33) ορίζεται ότι: «1. Τα αυθαίρετα κτίσματα ή κατασκευές εν γένει που ανεγείρονται μετά την 31.1.1983 εντός ή εκτός εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων ή οικισμών που υπάρχουν πριν από το έτος 1923 καθώς και όσα δεν εξαιρούνται σύμφωνα με το άρθρο 15 του νόμου αυτού κατεδαφίζονται υποχρεωτικά από τους κυρίου ή συγκυρίου τους, έστω και αν έχει αποπερατωθεί η κατασκευή ή αν το κτίσμα κατοικείται ή χρησιμοποιείται με οποιοδήποτε τρόπο. 2. Εκτός από την κατεδάφιση επιβάλλεται: α) πρόστιμο ανέγερσης αυθαιρέτου, β) πρόστιμο διατήρησης αυθαιρέτου...». Τέλος, στο άρθρο 5 του ν. 3843/2010 ορίστηκαν τα εξής: «1. α. Επιτρέπεται μετά την καταβολή ειδικού προστίμου η διατήρηση για σαράντα (40) χρόνια ημιυπαίθριων χώρων, καθώς και χώρων που βρίσκονται στο υπόγειο, ισόγειο ή άλλη στάθμη του κτιρίου, οι οποίοι βρίσκονται μέσα στον εγκεκριμένο κτιριακό όγκο βάσει της οικοδομικής του άδειας, η οποία εκδόθηκε ή αναθεωρήθηκε έως 2.7.2009, και έχουν μετατραπεί σε χώρους κύριας χρήσης καθ' υπέρβαση των όρων και περιορισμών δόμησης του ακινήτου και σύμφωνα με τις προϋποθέσεις, τους όρους και τη διαδικασία που ορίζονται στα άρθρα 5-7, εφόσον η χρήση τους δεν απαγορεύεται από τις πολεοδομικές διατάξεις για τις χρήσεις γης που ισχύουν στην περιοχή του ακινήτου. β. Δεν υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος... 2. Ο κύριος του ακινήτου ή ο νομίμως εξουσιοδοτημένος εκπρόσωπος υποβάλλει στην αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία φάκελο, στον οποίο περιλαμβάνονται τα εξής: α. Αίτηση β. Υπεύθυνη δήλωση του ν. 1599/1986 εις διπλούν, στην οποία περιλαμβάνονται τα ατομικά στοιχεία, ο αριθμός φορολογικού μητρώου (Α.Φ.Μ.), η δημόσια οικονομική υπηρεσία (Δ.Ο.Υ.) φορολογίας του κυρίου του ακινήτου, ο αριθμός και το έτος της οικοδομικής άδειας, το εμβαδόν και η χρήση του χώρου, η ημερομηνία μετατροπής της χρήσης του, η οποία πρέπει να είναι προγενέστερη της δήλωσης αυτής, καθώς και εάν

πρόκειται για ακίνητο πρώτης κατοικίας, άλλης κατοικίας ή ακίνητο άλλης χρήσης. Η δήλωση συνοδεύεται από τεχνική έκθεση μηχανικού. Στην έκθεση αυτή περιλαμβάνονται αποκλειστικά και μόνο η περιγραφή του χώρου, το εμβαδόν του, η χρήση του, καθώς και η έκταση γης που προκύπτει από τη διαίρεση του εμβαδού του δηλούμενου χώρου με τον ισχύοντα συντελεστή δόμησης του ακινήτου. Στην τεχνική έκθεση επισυνάπτονται αντίγραφα του στελέχους της οικοδομικής άδειας, του τοπογραφικού διαγράμματος της άδειας και της κάτοψης του ορόφου, όπου εμφανίζεται ο χώρος για τον οποίο ζητείται η υπαγωγή του στη ρύθμιση αυτή (όπως η περίπτωση αυτή αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 22 του ν. 3897/2010, Α΄ 208) γ. Παράβολο υπέρ του ελληνικού Δημοσίου... 3. Η υποβολή των παραπάνω δικαιολογητικών γίνεται είτε απευθείας στην πολεοδομική υπηρεσία εντός αποκλειστικής προθεσμίας οκτώ (8) μηνών από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του νόμου είτε με συστημένη επιστολή εντός αποκλειστικής προθεσμίας έξι (6) μηνών από την ίδια ως άνω ημερομηνία...». Οι σχετικές προθεσμίες έχουν παραταθεί διαδοχικώς: α) με το άρθρο 35 του ν. 3904/10, Α΄ 218, μέχρι την 28.02.2011, β) με την παρ. 1 του άρθρου 34 του ν. 3937/11, Α΄ 60, μέχρι την 30.06.2011 και, για τις από 01.01.2011 υποβαλλόμενες αιτήσεις, η προθεσμία καταβολής της πρώτης δόσης του ειδικού προστίμου παρατάθηκε μέχρι τις 31.10.2011. Περαιτέρω, στο άρθρο 6 του ως άνω νόμου ορίζεται ότι: «1. α. Ο ιδιοκτήτης του χώρου που διατηρείται σύμφωνα με το άρθρο 5 καταβάλλει ειδικό πρόστιμο, το οποίο είναι ίσο με ποσοστό της αξίας των χώρων που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 5, όπως η αξία αυτή υπολογίζεται με βάση το εμβαδόν του χώρου επί την τιμή ζώνης που ισχύει στην περιοχή του κτιρίου, ανεξαρτήτως της χρήσης αυτού και σύμφωνα με το σύστημα αντικειμενικών αξιών του Υπουργείου Οικονομικών κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης... 2. ... 6. 6. Για τους χώρους που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 5, οι οποίοι διατηρούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού, δεν επιβάλλονται πρόστιμα ανέγερσης και διατήρησης ούτε άλλες κυρώσεις. ... 7. Οι χώροι που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 5, οι οποίοι διατηρούνται, εξακολουθούν να μην προσμετρώνται στους ισχύοντες στην περιοχή του ακινήτου γενικούς και ειδικούς όρους και περιορισμούς δόμησης. Η διατήρηση της χρήσης των δηλούμενων χώρων δεν συνεπάγεται απαλλαγή αυτών από άλλες απαιτούμενες εγκρίσεις ή όρους που αφορούν τη λειτουργία της συγκεκριμένης χρήσης. 8. ...», και στο άρθρο 8 του ίδιου νόμου ότι: «1. Σε περίπτωση μη υποβολής δήλωσης ή μη ολοκλήρωσης της διαδικασίας διατήρησης των χώρων που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 5, εφαρμόζονται οι ισχύουσες περί αυθαιρέτων διατάξεις

για την κατεδάφιση και επαναφορά των χώρων αυτών στη χρήση που προβλέπεται από την οικοδομική άδεια, τα δε πρόστιμα που επιβάλλονται υπολογίζονται ως εξής:....».

13. Επειδή με τις πιο πάνω διατάξεις του ν. 3843/2010 επιδιώχθηκε, όπως προκύπτει από την εισηγητική έκθεση, η αντιμετώπιση του φαινομένου της αθρόας περίκλεισης των ημιυπαίθριων χώρων και η αποκατάσταση της βλάβης που έχει ως εκ του λόγου αυτού επέλθει στο οικιστικό περιβάλλον. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη ρύθμιση που εισάγεται με τις διατάξεις αυτές, εφόσον συντρέχουν οι οριζόμενες στα ανωτέρω άρθρα 5 και 6 προϋποθέσεις, ημιυπαίθριοι και άλλοι χώροι που έχουν μετατραπεί αυθαίρετως σε χώρους κυρίας χρήσεως διατηρούνται επί σαράντα έτη, μόνον, όμως, αν η άδεια ανέγερσης του κτιρίου, στο οποίο βρίσκονται οι χώροι αυτοί, έχει εκδοθεί ή αναθεωρηθεί έως τις 2.7.2009. Ειδικότερα, με τη διάταξη του άρθρου 6 παρ. 7 του ν. 3843/2010, η οποία εντάσσεται στην προαναφερόμενη συνολική ρύθμιση, και ανεξαρτήτως του ζητήματος αν η ρύθμιση αυτή είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα, καθίσταται σαφές ότι η διατήρηση των χώρων, για τους οποίους συντρέχουν οι παραπάνω προϋποθέσεις, είναι επιτρεπτή ακόμη και αν συνεπάγεται παραβίαση του συντελεστή δόμησης ή άλλων όρων δόμησης, που ίσχυαν κατά τη μεταβολή της χρήσεως ή εκείνων που θα θεσπιστούν εφεξής. Κατά την έννοια όμως της διατάξεως αυτής, ερμηνευομένης στο πλαίσιο της θεσπιζόμενης από τον νόμο συνολικής ρύθμισης και ενόψει του ως άνω σκοπού του νόμου, δεν παρέχεται η δυνατότητα έκδοσης, μετά την ανωτέρω ημερομηνία, νέας οικοδομικής αδείας για προσθήκη ή επέκταση κτιρίου, συνεπαγόμενη δόμηση που υπερβαίνει τα κατά τους ισχύοντες όρους δομήσεως επιτρεπτά όρια και, συνεπαγόμενη ως εκ τούτου, περαιτέρω επιβάρυνση του οικιστικού περιβάλλοντος.

14. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, κατά τα προκύπτοντα από τα στοιχεία του φακέλου, οι εργασίες για την ανέγερση νέας οικοδομής στο επίμαχο ακίνητο δυνάμει της οικοδομικής αδείας 4/2010 είχαν διακοπεί μετά από καταγγελίες των αιτούντων, διότι διαπιστώθηκαν οι πολεοδομικές παραβάσεις που έχουν εκτεθεί σε προηγούμενη σκέψη. Εξάλλου, η προσβαλλομένη πράξη της Διεύθυνσης Πολεοδομίας Πολυγύρου, με την οποία, κατά τα ήδη εκτεθέντα, αναβιώνει η οικοδομική άδεια 4/2010, στηρίζεται στην μη ορθή, κατά τα ήδη εκτεθέντα, αντίληψη ότι ενόψει των ρυθμίσεων του ν. 3843/2010, οι πολεοδομικές παραβάσεις που έχουν διαπιστωθεί στις ήδη υπάρχουσες οικοδομές στο επίμαχο ακίνητο δεν υπολογίζονται στο συντελεστή

δόμησης και συνεπώς δεν πάσχει οποιαδήποτε πλημμέλεια η ως άνω οικοδομική άδεια για την ανέγερση νέας οικοδομής στο αυτό ακίνητο, με την πραγματοποίηση υπολοίπου συντελεστή δόμησης, το οποίο απομένει προφανώς, αν υπολογισθούν μόνον οι επιφάνειες που δομήθηκαν βάσει των νομίμων αρχικών αδειών. Σύμφωνα όμως με όσα εκτέθηκαν στην προηγούμενη σκέψη, ανεξαρτήτως της συνταγματικότητας των ρυθμίσεων του άρθρου 5 του ν. 3843/2010, με τις οποίες προβλέπεται η διατήρηση για σαράντα (40) χρόνια των επίμαχων χώρων (ημιυπαίθριων κ.λπ.), μετά την καταβολή ειδικού προστίμου, δεν μπορεί πάντως να θεμελιωθεί στις διατάξεις αυτές δυνατότητα εκδόσεως, μετά τις 2.7.2009 νέας αδειάς συνεπαγομένης περαιτέρω δόμηση, ούτε σε περιπτώσεις που απομένει υπόλοιπο συντελεστή δομήσεως για το επίμαχο ακίνητο. Συνεπώς, η προσβαλλόμενη πράξη, με την οποία επιτρέπεται η ανέγερση νέας οικοδομής στο πιο πάνω ακίνητο, με την αντίληψη ότι οι χώροι που υπάγονται στις ρυθμίσεις του ν. 3843/2010 δεν υπολογίζονται στο συντελεστή δόμησης και ως εκ τούτου είναι δυνατό να ανεγερθεί και νέα οικοδομή όταν υπάρχει υπόλοιπο συντελεστή δόμησης, δεν είναι νόμιμη και πρέπει να ακυρωθεί για το λόγο αυτό.

15. Επειδή, κατόπιν τούτων, το Δικαστήριο κρατεί και δικάζει την κρινόμενη αίτηση, η οποία περαιτέρω πρέπει να γίνει δεκτή, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα. Κατόπιν δε αυτών παρέλκει η επίλυση του ζητήματος της συνταγματικότητας του άρθρου 5 του ν. 3843/2010.